

Vergaderjaar 1996–1997

25 053

Een afzonderlijke inkomensvoorziening voor kunstenaars (Wet inkomensvoorziening kunstenaars)

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 8 april 1997

I. Algemeen

1. Inleiding

Het kabinet is verheugd te kunnen constateren dat het idee van de Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars (Wik) in de Kamer breed wordt gedragen. Slechts enkele fracties hebben vraagtekens gezet bij de noodzaak van een aparte voorziening voor kunstenaars. De leden van de fracties van de SP en de GPV hebben daarbij het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (Bbz) als alternatief aangedragen. Een en ander zal in de volgende paragrafen behandeld worden.

Op zichzelf kan er begrip voor bestaan dat de beroepsgroep kritisch zal reageren als het een aantal van haar oorspronkelijke gedachten niet terug te vinden is in het wetsvoorstel. De PvdA-fractie wijst in haar inleiding op de geslonken brede instemming ten opzichte van enkele jaren geleden. De fracties van GroenLinks en de SP wijzen eveneens op de kritische geluiden uit de kunstenaarwereld. Het voorstel voor een specifieke inkomensvoorziening voor kunstenaars is oorspronkelijk – zoals zowel de leden van de fracties van de PvdA als van GroenLinks terecht opmerken – afkomstig uit de kunstenaarwereld zelf. De leden van de fractie van GroenLinks vragen zich derhalve af in hoeverre het kabinet denkt met dit Wik-voorstel een levensvatbaar voorstel te doen, gelet op de huidige negatieve reacties van de doelgroep. Aansluitend stellen zij de vraag waarom het kabinet niets heeft gedaan met de suggesties en aanmerkingen ten aanzien van de hoofdlijnen van de Wik uit het kunstenveld.

Het kabinet is van mening dat met dit wetsvoorstel een verantwoorde oplossing wordt geboden voor de brede problematiek van kunstenaars die een renderende beroepspraktijk willen beginnen of een bestaande praktijk die niet levensvatbaar bleek, willen omvormen tot een wel renderende praktijk. De hoofdlijnen van de wet zoals hij nu ter beoordeling bij de Kamer ligt komen overeen met het oorspronkelijk plan. Waar en voor zover er afgeweken wordt heeft dat te maken met de visie van het kabinet hoe het best het evenwicht in deze voorziening kan worden vorm gegeven tussen enerzijds de prikkel een renderende beroepspraktijk op te bouwen, anderzijds het streven om een overbrugging naar een inkomen

op minimum niveau niet te groot te maken, zodat met name bij de start met bijverdienen dit niveau bereikt kan worden. Het moge duidelijk zijn dat bij het opstellen van de Wik rekening gehouden dient te worden met financiële middelen die voorhanden zijn. Dat de Wik budgettair neutraal dient te zijn was een belangrijke randvoorwaarde bij het opstellen van het wetsvoorstel.

Op een ontwikkeling op langere termijn, zoals geschetst door de PvdA-fractie, waarbij de Wik wordt ondergebracht bij het cultuurbeleid van het Ministerie van OC&W, ware thans niet vooruit te lopen. Gelet op het feit dat de uitvoering van de regeling berust bij de gemeentelijke sociale diensten zou een overheveling naar het cultuurbeleid in feite neerkomen op een ont koppeling van beleid en uitvoering. Als inkomensvoorziening hoort de regeling te vallen onder de eerste verantwoordelijkheid van het Ministerie van Sociale Zaken. Het is echter mogelijk dat als gevolg van de evaluatie over drie jaar van de praktijk van de Wik-uitvoering zoals die vorm heeft gekregen, nader bezien zal kunnen worden waar de plaats van de bestuurlijke verantwoordelijkheid ligt.

De leden van de RPF-fractie vragen een nadere onderbouwing van het regeringsstandpunt dat een aparte inkomensvoorziening voor de kunstenaars gerechtvaardigd is. De fractie van de SGP twijfelt eveneens aan het nut van een aparte wetgeving voor kunstenaars en is van mening dat het kabinet onvoldoende heeft aangetoond dat deze noodzakelijk is. Zij vraagt bovendien een nadere motivering van de regeling vanuit de kennelijke waarde van de kunst voor de samenleving. Het GPV deelt de twijfels van RPF en SGP.

In antwoord op de vraag van de fractie van de SGP stelt het kabinet dat de wet er impliciet van uitgaat dat kunst een bijzondere waarde voor de samenleving vertegenwoordigt, een waarde die vaak niet voldoende tot uitdrukking komt in de «marktwaarde». Daarin ligt de grondslag besloten voor het cultuurbeleid. Afgezien van het individuele genot dat kunst verschaft, heeft kunst voor de samenleving als geheel in die zin een bijzondere betekenis, dat ze enerzijds uitdrukking geeft aan de saamhorigheid, het gemeenschappelijke in de cultuur, terwijl zij anderzijds juist ter discussie stelt wat vanzelfsprekend lijkt in de huidige samenleving. Kunst verkent vaak grenzen en toetst normen op hun houdbaarheid, ze draagt bij aan de weerbaarheid van de samenleving. Het tegendraadse, het onderzoekende, het experimentele, het creatieve, het emotionele, het zijn allemaal elementen die het beroep van kunstenaar economisch gezien tot een lastig beroep maken. Wat hij of zij doet, is niet inwisselbaar voor het werk van andere kunstenaars. De kunstenaar maakt unica. Er is wel een markt voor kunst, maar daarmee nog niet voor zijn kunst. In het «beroep» van kunstenaar heeft men in vergelijking met andere beroepen méér tijd nodig om een eigen plek te vinden op de (arbeids)markt. Derhalve is er naar de mening van het kabinet geen één andere beroepsgroep aan te wijzen die binnen de Abw in dezelfde bijzondere positie verkeerd als de kunstenaars. Daarmee beantwoordt het kabinet tevens de vraag van de fractie van de RPF of er een vergelijking valt te maken met andere beroepsgroepen, die voor een dergelijke aparte voorziening in aanmerking komen. Dan gaat het om inactieven, die door hun werkloosheid zonder inkomen zijn geraakt. Bij kunstenaars – en de fractie van D66 heeft dit uitstekend verwoord – gaat het echter om «inkomenslozen», die wel degelijk werkzaam zijn.

Kunstenaars die op dit moment niet kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan doen een beroep op de Abw. Daarmee maken zij gebruik van een voorziening die twee belangrijke principiële doelstellingen kent die volkomen verweven zijn in het totale systeem van die wet

nl. dat deze voorziening een bestaansminimum biedt voor diegenen die er niet in slagen dat zelfstandig te verwerven en dat deze voorziening erop gericht is te bewerkstelligen dat diegenen die gebruik maken van deze voorziening zo spoedig mogelijk weer zelf in de kosten van het bestaan voorzien. Het systeem dat met de Wik wordt bewerkstelligd verhoudt zich op geen enkele manier met deze principiële uitgangspunten en is naar de mening van het kabinet alleen al daarom onverenigbaar met de Abw.

Het kabinet wijst in dit kader als voorbeeld op twee hoofdpunten van de Wik:

- het ontbreken van elke vorm van activering in de richting van reguliere arbeid, die zo onverbreekelijk aan de bijstandverlening is verbonden. In de Wik is geen sollicitatieplicht, geen regel over het aanvaarden van passende arbeid en geen scholingsplicht opgenomen;
- de uitkering voor een Wik-deelnemer ligt beneden het bestaansminimum volgens de Abw.

Het opnemen in de Abw zelf van een uitzondering voor kunstenaars is in strijd met de principiële uitgangspunten van die wet en is daarom volgens het kabinet ongewenst. De breuk met de systematiek van de bijstandswet zou grote onduidelijkheid geven zowel aan de burger als bij de uitvoerder van die wet. *Tijdens het mondeling overleg tussen Regering en Kamer, dd. 2 juni 1993 (verslag 1 juli 1993)* heeft de Kamer bovendien uitgesproken, dat inkomensvoorzieningen met majeure afwijkingen van het systeem van de bijstand alleen te rechtvaardigen zijn als deze vastgelegd zouden worden in aparte regelgeving buiten de Abw.

Hiermede is tevens de uiting van zorg door de fractie van de SGP over een «tweedeling» in de bijstand tussen zij die wel en zij die geen sollicitatieplicht hebben beantwoord. Deze tweedeling wordt door de voorliggende wetgeving juist bestreden, omdat de kunstenaars in een aparte wet worden ondergebracht. Zo maakt het kabinet een einde aan een bestaande vorm van «tweedeling» in de Abw op lokaal niveau.

De leden van de fractie van de SP maken melding van een brief van 21 januari 1997 van Divosa gericht aan de Kamer. In deze brief spreekt Divosa zich uit tegen een aparte wet en voor een aanpassing van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). De fractieleden van de SP vragen de visie van het kabinet hierop. De leden van het GPV vragen eveneens waarom niet gekozen is voor aanpassing van het Bbz voor startende kunstenaars. Zoals het kabinet in antwoord op vragen van de RPF heeft aangegeven zijn er voldoende gronden de Wik apart van de Abw te regelen. Deze redenen gelden eveneens voor een AMvB gebaseerd op de wet zoals het Bbz. Daarbij komt nog dat het Bbz zelf een aantal principiële uitgangspunten heeft die onverenigbaar zijn met de uitgangspunten die besloten liggen in het voorstel voor de Wik. Het Bbz heeft evenals de Abw waarop het gebaseerd is als uitgangspunt dat door middel van de mogelijkheden als kredietverstrekking en het verstrekken van levensonderhoud de zelfstandige voorgoed uit de bijstandsuitkering geraakt. Het Bbz heeft derhalve als voorwaarde dat eerst tot hulpverlening wordt overgegaan als vaststaat dat de aanvraag betrekking heeft op een in principe levensvatbaar bedrijf. In de praktijk van het kunstenvak is het echter nu eenmaal zo dat in heel veel gevallen geen sprake is van een levensvatbaar bedrijf (zelfs niet op termijn), zoals dat in de Bbz vereist is. Om deze reden is de levensvatbaarheid geen eis voor deelname aan de Wik en richt de Wik zich tevens op ondersteuning van kunstenaars die van hun beroepspraktijk zelf geen «levensvatbaar bedrijf» weten te maken maar wel door een combinatie van hun «kunst» en inkomsten uit overige activiteiten geen beroep meer hoeven te doen op de Wik en ook niet terugvallen in de bijstand. Verder wijst het kabinet erop dat het Bbz als principieel kenmerk heeft dat het zich richt op zelfstandige ondernemers

of beroepsbeoefenaren. De Wik tracht niet alleen een oplossing te bieden voor die kunstenaars die een zelfstandig beroep uitoefenen maar ook voor diegenen die opteren voor loondienst. De onlangs gepubliceerde Kunstenmonitor van de HBO-Raad wijst uit dat onder afgestudeerden slechts 22% een zelfstandig beroep kiest.

Het kabinet is van mening dat de Wik een betere oplossing vormt voor de problematiek van inkomensvorming bij kunstenaars dan de optie het Bbz aan te passen. Daarmee zou naar onze mening de essentie en de kracht van het Bbz komen te vervallen.

De D66-fractie vraagt of er voldoende inzicht is in de huidige aantallen kunstenaars in de Abw en de bereidheid om aan de Wik deel te nemen. De D66-fractie vraagt in dat kader of het mogelijk is een haalbaarheidsstudie te maken vóór de plenaire behandeling. Later – als de uitkeringshoogte en bijverdienste ter sprake komen – brengt de fractie van D66 opnieuw ter sprake dat de ramingen gebaseerd zijn op veronderstellingen en niet op onderzochte feiten.

De fractie van GroenLinks vraagt in het inleidende gedeelte eveneens of het kabinet een idee heeft hoeveel kunstenaars voor de Wik zullen kiezen. In het verlengde hiervan beantwoordt het kabinet de vragen van de fractie van de SP naar de uitgangspunten voor volumeraming en die van de fractie van de RPF naar uitgangspunten bij geraamde aantallen kunstenaars.

Bij invoering van nieuwe wetten wordt altijd uitgegaan van ramingen en veronderstellingen, indien onvoldoende informatie beschikbaar is. De Wik wordt ingevoerd als reactie op signalen uit de uitvoeringspraktijk en de samenleving; echter betrouwbare en volledige gegevensbestanden over het aantal kunstenaars in de bijstand zijn er helaas niet. Het aantal van 14 000 kunstenaars in de bijstand is een zo goed mogelijke inschatting, waarbij is uitgegaan van cijfermateriaal van beroepsverenigingen en -instanties. De deelname aan de Wik is pas te evalueren zodra er realisatiegegevens beschikbaar zijn. Een onderzoek onder kunstenaars naar de bereidheid om deel te nemen aan een nog niet bestaande regeling (in casu de Wik) zou geen betrouwbare gegevens opleveren. Overigens is er sprake van een aanvaardbaar risico met betrekking tot de gemaakte volumeveronderstellingen, omdat de Wik wordt gefinancierd vanuit de vrijvallende bijstandsuitkeringen. Bij een tegenvallende deelname aan de Wik valt er derhalve minder geld vrij in de bijstand, bij een meevallende deelname aan de Wik komen anderzijds meer bijstandsgelden beschikbaar.

Gegevens over het aantal kunstenaars in een bijstandsachtige regeling in het buitenland, waar de fractie van D66 om vraagt, zijn momenteel niet beschikbaar. Een vergelijking is dus niet mogelijk. Het is wel bekend dat er in het buitenland geen aparte regelingen zijn als de Wik, zoals die nu in Nederland voor ligt. Wel is bekend dat in Duitsland kunstenaars zich dienen te melden bij het Sozialamt en het Arbeitsamt. Men houdt daar in het algemeen weinig rekening met het kunstenaarschap en de kunstenaars dienen dus werk te zoeken. Combineren van werk en kunstenaarschap is in het buitenland de gangbare situatie. De andere, minst aantrekkelijke optie, is de afhankelijkheid van de liefdadigheid van familie en vrienden.

De leden van de VVD-fractie willen graag een reactie vernemen op de benadering dat kunstenaars, indien zij met hun «kunst» onvoldoende inkomen weten te verwerven daarop zelf aanvulling moeten genereren door middel van andere activiteiten. Met de Wik heeft het kabinet een nieuw systeem willen bieden aan de individuele kunstenaar. Daarbij wordt op een verantwoorde wijze gezocht naar het evenwicht tussen het zoveel

als mogelijk benutten van de capaciteiten om met «kunst» een eigen inkomen te verkrijgen en het – bij gebleken onmogelijkheid dat optimaal te verwezenlijken – verdienen van inkomen op een andere wijze. Dit kan bijvoorbeeld uit activiteiten die aan de kunst verbonden zijn of daar juist niets mee te maken hebben. Dat evenwicht moet leiden tot een inkomen dat verder beroep op de sociale zekerheid uitsluit. In de Toelichting op de wet is aangegeven dat een kunstenaar, gelet op zijn speciale positie op een bijzondere markt, doorgaans een zekere periode gerechtvaardigd is om zijn mogelijkheden als kunstenaar zo goed mogelijk te ontwikkelen en zijn positie op die markt te veroveren. Daarnaast kan dus gesteld worden dat deze periode bestemd is om het evenwicht te vinden tussen inkomsten uit de «kunst» en uit andere activiteiten. Met deze voorziening wordt naar de mening van het kabinet aangesloten op een groeiende tendens in de praktijk bij veel kunstenaars (zowel startende als bestaande kunstenaars) om op eigen kracht en door middel van een gemengde beroepspraktijk zelf in het bestaan te voorzien zonder inmenging van de overheid. Een belangrijk element in de regeling is dan ook het achterwege laten van bemoeienis van de overheid (o.a. door geen sollicitatieplicht op te leggen) met de wijze waarop de kunstenaar zijn renderende beroepspraktijk denkt te bereiken. Er is overigens een groeiend deel der kunstenaars, dat van mening is dat het hebben van een regulier beroep naast de kunstpraktijk de band met de samenleving verbetert.

De leden van de VVD-fractie wijzen in dit verband op een artikel in de NRC van 28 december 1996 over «de ondernemende kunstenaar». In dat verband vragen zij zich af in hoeverre in flankerend beleid hierop aansluit. Wij kunnen de fractie van de VVD geruststellen, het flankerend beleid sluit hierop aan. Behalve de maatregelen in de culturele sfeer kan men daarbij denken aan initiatieven van Sociale Diensten, Arbeidsvoorziening en het Instituut Midden- en Kleinbedrijf (IMK) om het ondernemerschap van de kunstenaar te bevorderen. Initiatieven die op dit moment – en daarmee beantwoordt het kabinet tevens een vraag van de fractie van de RPF, gesteld bij het onderwerp Flankerend Beleid – reeds gaande zijn. Zo heeft het IMK bijvoorbeeld een cursus *Kunst is ondernemen, ondernemen is een kunst*, welke met goede resultaten door kunstenaars gevolgd wordt en die mede door Sociale Diensten vergoed wordt. De Sociale Dienst in Amsterdam heeft hier goede ervaringen mee. Arbeidsvoorziening beschikt overigens eveneens over dergelijke scholingsprojecten, waar zowel een vakinhoudelijke als een zakelijke training wordt gegeven. Bovendien heeft het Landelijk Bureau Kunsten & Media (LBK&M) een arbeidsbureau geopend aan de Nes in Amsterdam. Dit bureau richt zich met name op werkzoekende podiumkunstenaars, die zich daar kunnen laten registreren als werkzoekend, vacatures kunnen bekijken en zich kunnen inschrijven voor cursussen en werkervaringsplaatsen. Voor een schets van de werkzaamheden van het LBK&M zij verwezen naar een artikel in het maartnummer '97 van het Amsterdamse Maandblad voor Uitkeringsgerechtigden (MUG).

Een andere vraag van de fractie van de RPF, gesteld in het inleidende gedeelte, gaat over het aantal werkvergunningen voor niet-EU-onderdanen in de kunstsector per jaar en over het al dan niet optreden van verdringingseffecten. Volgens informatie van de Arbeidsvoorziening zijn in 1996 in totaal 1348 tewerkstellingsvergunningen afgegeven voor artiesten en musici. Voor 1073 vergunningen was geen arbeidsmarkttoets noodzakelijk omdat het hierbij aanvragen betrof voor een verblijf van minder dan vier weken. Bij de resterende vergunningen is wel sprake geweest van een arbeidsmarkttoets. De uitkomst daarvan was dat in die gevallen geen geschikt Nederlands aanbod voorhanden was. Bovendien gaat het vaak om projecten die de Nederlandse cultuur verrijken, denk bijvoorbeeld aan musici uit Senegal of dansers uit Ghana, die optredens

en cursussen verzorgen. Het kabinet ziet in bovenstaande cijfers geen aanleiding om aanscherping van het beleid te overwegen.

De leden van de fractie van de RPF vragen het kabinet voorts wat de ratio is achter het feit dat aan echtgenoten van kunstenaars in de Wik niet de sollicitatieplicht wordt opgelegd en aan de echtgenoten van bijstandsgerechtigden wel. Dit onderscheid is overigens één van de redenen waarom het kabinet van mening is dat een aparte voorziening noodzakelijk is zoals hier boven is uiteengezet. Het onderscheid wordt gerechtvaardigd doordat de Wik principieel en feitelijk niet te vergelijken is met de Abw. De Wik biedt geen minimum-bestaansniveau en dient te worden gezien als een ondersteuning bij het streven van de kunstenaar naar een renderende beroepspraktijk. Van kunstenaars wordt wel gezegd dat ze feitelijk werken, echter dat tegenover de arbeid die ze verrichten of de producten die zij vervaardigen op dat moment (nog) niet een voldoende beloning staat.

Bijstandsgerechtigden krijgen wel een uitkering op het niveau van het bestaansminimum en daar tegenover staat derhalve de plicht – ook voor de partner – om zo spoedig mogelijk weer in het eigen bestaan te voorzien. Slaagt men daar niet in dan blijft de uitkering op bestaansniveau gehandhaafd.

De leden van de RPF-fractie verzoeken aan te geven welke van de twaalf in het nader rapport genoemde punten ter onderbouwing van het standpunt van het kabinet dat het principieel fout zou zijn de regeling voor de kunstenaars in de Abw onder te brengen, een principieel karakter hebben. Allereerst zij opgemerkt dat de opmerking van het kabinet niet is gemaakt in de context van de twaalf bedoelde punten. Die punten betroffen afwijkingen en verschillen, waarvan naar het oordeel van het kabinet het aantal te groot was om de regeling in de Abw te incorporeren. Verder merkt het kabinet op dat het voor de uitvoering onwerkbaar zou zijn en ernstige problemen zou opleveren in de dagelijkse dienstverlening als zij binnen één wet twee verschillende regimes zouden moeten toepassen.

Daarnaast vragen de leden van de RPF-fractie op grond van welke criteria is bepaald welke elementen uit de Abw wel of niet worden overgenomen. Waar nodig en mogelijk is getracht aansluiting te zoeken bij het systeem van de Abw en de concrete uitwerking daarvan in allerlei bepalingen en begrippen. Pagina 3 van het nader rapport geeft een opsomming van tien voorbeelden op welke wijze daaraan inhoud is gegeven. Soms is op pragmatische gronden en vanwege de te betrachten terughoudendheid met regelgeving afgezien van het (zonder meer) overnemen van bepalingen uit de Abw. Een voorbeeld daarvan wordt gevormd door de mogelijkheid van Krooninterventie omwille van een goede uitvoering van de wet, alsmede van een subdelegatiebepaling «ter bevordering van onmiddellijke voorzieningen bij gewichtige redenen». Aan dergelijke instrumenten bestaat nu eenmaal minder behoefte in een uitkeringsregeling die enkele duizenden personen omvat dan in een Abw die via 600 gemeenten ongeveer 600 000 huishoudens omvat.

De leden van de RPF-fractie vragen tenslotte naar een reactie van het kabinet op de stelling van het VNO/NCW dat de Wik-uitkering sterk doet denken aan een vorm van een basisinkomen gelet op het feit dat de koppeling tussen arbeid en inkomen zou zijn los gelaten.

Het kabinet wijst erop dat de vergelijking van de Wik met een basisinkomen niet juist is. De Wik kent uitdrukkelijk een koppeling met het uitoefenen van een beroepspraktijk. Zonder het streven naar een renderende beroepspraktijk kan men niet deelnemen aan de Wik. De toetsing of sprake is van een beroepskunstenaar is mede opgedragen aan

een adviesorgaan, namelijk het Voorzieningsfonds Kunstenaars (VvK). Eén van de factoren die een rol speelt bij het bepalen of een kunstenaar een beroepspraktijk heeft, is het vaststellen of de kunstenaar een inkomen verwerft met deze praktijk. Verder is de Wik beperkt tot een termijn van maximaal vier jaar juist met het oog op die kunstenaars die ondanks hun individuele inspanning er niet in slagen een renderende beroepspraktijk te bewerkstelligen en in dat geval weer onder de activerende werking van de Abw komen. Ook daarin verschilt de Wik van een basisinkomen, omdat bij het basisinkomen in de tijd geen relatie met het opnieuw verwerven van eigen inkomen wordt gelegd.

De fractie van de SP verwijst naar een opmerking of vraag vanuit de vakcentrales of er een aparte regeling getroffen kan worden voor oudere kunstenaars (van boven de 45), die na de Wik terugstromen in de Abw. Deze regeling zou dan vergelijkbaar zijn met de regeling voor zelfstandigen. In de eerste plaats zou dit dan nog een uitzondering vormen op het bestaande beleid ten opzichte van de bijstand; de argumentatie hiertegen is reeds genoemd bij de behandeling van de vraag van de fractie van de SP naar aanleiding van de brief van Divosa, over een aparte regeling binnen het Bbz. Bovendien ziet het kabinet niet de noodzaak om voor een bepaalde leeftijdscategorie een aparte voorziening te treffen. Voor oudere kunstenaars kan het nodig zijn een beroep te doen op de regeling om een tijdelijke inkomensachteruitgang te overbruggen. Mocht de inkomensachteruitgang te groot zijn en de kunstenaar ziet geen mogelijkheid voldoende bij te verdienen, dan is een beroep op de Abw een betere oplossing. Overigens komt het kabinet later in de beantwoording op de problematiek van de oudere kunstenaar terug.

De fractie van de SGP vroeg naar de wijze waarop op het aantal kunstenaars, dat van de hogeschole afkomt, invloed uitgeoefend kan worden. Voor beantwoording verwijst het kabinet naar het onderdeel «Financiële Gevolgen», waar RPF en GPV eveneens zulke vragen gesteld hebben.

2. Doelstelling

De leden van de SGP-fractie vragen of bij de opzet van de regeling onderzoek is gedaan naar bestaande faciliteiten die kunnen dienen ter ondersteuning van startende kunstenaars. In het algemeen zijn twee vormen van ondersteuning te onderscheiden.

De ene vorm is ondersteuning door subsidies, stipendia en het opdrachten- en prijzensysteem dat gekoppeld is aan een kwaliteitsbeoordeling van het geleverde werk; aan deze vorm is bovendien een budgettaire limiet gesteld. De andere vorm is hetzelfde circuit waarin ook de overige startende zelfstandigen vanuit een uitkeringssituatie zich begeven, namelijk laagdrempelige kredietinstellingen en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen.

Deze laatste voorziening stelt als voorwaarde dat sprake moet zijn van een levensvatbaar bedrijf. Beide vormen van ondersteuning bieden geen soelaas voor de totale populatie van kunstenaars met start- of tijdelijke inzinkingsproblemen; er worden óf (hoge) kwaliteitsnormen gesteld of de levensvatbaarheid kan niet worden vastgesteld. Als zodanig zijn de genoemde ondersteunende faciliteiten geen oplossing voor het totale probleem.

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat de kunstenaars, indien het huidige voorstel wet wordt, voor een onmogelijke keuze worden gesteld: óf in de Abw blijven maar dan het kunstenaarschap opgeven óf deel gaan nemen aan een naar de mening van het veld veel te magere regeling. Het kabinet is van mening dat een ieder verantwoordelijk is naar

de mate waar hij toe in staat is zelfstandig in een inkomen te voorzien. De Abw is daar na de wijziging van 1 januari 1996 meer dan ooit van doordrongen. Iedereen die een beroep doet op die voorziening wordt daar op aangesproken. Daar tegenover staat dat aan diegenen die er niet in slagen een voldoende inkomen te verwerven een uitkering wordt geboden op sociaal minimum niveau. Slechts één groep zal straks een keuze hebben gelet op haar zeer specifieke situatie om buiten dit systeem richting te geven aan het eigen streven naar het zelfstandig beschikken over voldoende inkomen. Zij zal dat kunnen doen binnen een regeling waarin een uitkering als ondersteuning wordt geboden naast het recht daar zelf door middel van andere activiteiten (binnen of buiten de kunst) een inkomen aan toe te voegen dat uiteindelijk kan resulteren in een inkomen dat hoger komt te liggen dan die persoon bij verblijf in de bijstand zou hebben gehad. Naar de mening van het kabinet is dit geen onmogelijke keuze, maar het bieden van kansen in het kader van een verantwoorde keuzemogelijkheid.

De leden van de SP-fractie vragen naar de basis voor het vermoedelijke aantal van 5 à 6 duizend kunstenaars die aan de Wik zullen deelnemen. Deze vraag is samen met vragen van de fractie van D66 en andere fracties in de Inleiding beantwoord.

3. De doelgroep

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom afgestudeerden niet evenzeer aan de beroepstoets onderworpen hoeven te worden. De beroepstoets heeft tot doel vast te stellen of degene die een beroep op de Wik wil doen kunstenaar van beroep is of kan worden. Het laatste speelt met name bij starters en dus bij schoolverlaters. Het kabinet is van mening dat de toets die het halen van een diploma van een kunstvakopleiding is, voldoende is om toegelaten te worden tot de Wik. Een verdere toets door het adviesorgaan zou in de praktijk dan nog uitgebreider moeten worden dan het eindexamen dat net is afgelegd en zou leiden tot een bureaucratische rompslomp die weinig toevoegt aan de voorwaarde die de bepaling in de Wik stelt, namelijk in het bezit zijn van een diploma van een erkende beroepsopleiding in de kunsten.

De leden van de PvdA-fractie, alsmede van de GPV-fractie en SP-fractie, vragen een nadere toelichting op de zinsnede in de memorie van toelichting dat alleen iemand kan instromen in de Wik die nooit een beroep op de bijstand heeft gedaan. Zij verwijzen bijvoorbeeld naar een kunstenaar die na de BKR een tijdje in de Abw heeft gezeten en daarna een tijd zelfstandig heeft gefunctioneerd buiten de Abw en nu op de Wik een beroep wil doen. In de toelichting is abusievelijk deze zinsnede gekoppeld aan de algemene regels voor instroom terwijl het beperkt had moeten zijn tot die groep die op het moment van in werking treden van de wet in de Abw zit. Het is deze groep die – alleen als overgangsrecht – in het eerste jaar kan instromen in de Wik en daarna niet meer. Dit betekent dat personen in het voorbeeld van de PvdA-fractie, indien ze voldoen aan de toetredingsvoorwaarden kunnen deelnemen aan de Wik, zelfs al hebben ze ooit in de bijstand gezeten.

Dat brengt ons op het volgende punt. Door meerdere fracties, waaronder die van de PvdA en D66, is de vraag aangestipt hoe het zit met de aanvragers die in het bezit zijn van een docentendiploma, voor degenen die een kunstvakopleiding hebben gevolgd maar niet hebben voltooid en voor degenen die een kunstvakopleiding hebben voltooid in het buitenland. In al deze gevallen zal aan het verstrekken van een uitkering een beroepsmatigheidstoets voorafgaan. Degenen die hun opleiding hebben afgerond in het buitenland, kunnen intreden in de Wik, mits de opleiding gelijkwaardig is aan de opleiding in Nederland. Zij

kunnen dan gelijk instromen in de Wik, volgens de procedure die eerder hierboven is beschreven.

Voor degenen die in het bezit zijn van een docentendiploma, is de toegang tot de regeling zeker niet op voorhand afgesloten. Alleen zullen de criteria van beroepsmatigheid iets zwaarder gewogen worden. Zij zullen in ieder geval aantoonbaar als kunstenaar werkzaam moeten zijn. Dat geldt tevens voor degenen die hun kunstvakopleiding niet hebben voltooid. De vraag van de fractie van de VVD naar de relatie tussen activiteiten als kunstenaar of als docent/onderwijzer wordt hiermee al gedeeltelijk beantwoord. Kunstenaars die hun activiteiten als kunstenaar combineren met een functie in het onderwijs kunnen dus in principe een beroep doen op de Wik. Het gaat er dan om wat hij als zijn «hoofdberoep» beschouwt. Een aanvraag op grond van het kunstenaarschap kan een uitkering volgens de Wik opleveren. Deze uitkering zal dan met de verdiensten uit onderwijsactiviteiten 115% van de relevante bijstandsnorm mogen bedragen, alvorens het meerdere gekort wordt. Als de persoon in kwestie zijn onderwijsactiviteiten als hoofdberoep beschouwt, kan hij geen beroep doen op de Wik, maar wel onbeperkt bijverdienen als uitvoerend kunstenaar. Heeft de cliënt niet voldoende inkomsten, dan zal hij zich voor een aanvullende uitkering tot de Sociale Dienst dienen te wenden, en zal hij zich, zoals gebruikelijk in de Abw, dienen in te spannen om werk te zoeken.

Voor de oplossing van het probleem van verblijf in het buitenland ten behoeve van de beroepsontwikkeling – waar de leden van de PvdA-fractie naar vragen – moge het kabinet hier volstaan met verwijzing naar de beantwoording ten aanzien van artikel 5.

De leden van de D66-fractie vragen waarom het kabinet heeft gekozen voor een periode van slechts één jaar voor kunstenaars die in de bijstand zitten om in te stromen in de Wik. Het kabinet acht deze termijn alleszins redelijk. Eenzelfde termijn wordt gehanteerd voor instroom van schoolverlaters. Verder wijst het kabinet erop dat gemeenten reeds twee jaar wachten (namelijk sinds de invoering van de nieuwe Abw) met het onverkort toepassen van activeringsmaatregelen (zoals passende arbeid) op deze groep.

De leden van de fractie van GroenLinks zijn van mening dat de Wik niet alleen voor starters moet functioneren maar eveneens voor degenen die tijdelijk een inzinking beleven in hun bedrijvigheid. Deze veronderstelling berust op een misverstand. In de eerste plaats kent de Wik zelf een knipkaartconstructie dat wil zeggen dat de vier jaar van de Wik binnen tien jaar in gedeelten kan worden opgenomen. Als zodanig kan de Wik dus functioneren bij een eventuele terugval bij iemand die de vier jaar nog niet heeft opgemaakt. Verder staat de Wik open voor diegenen die nog niet eerder aan de Wik hebben deelgenomen en tijdelijk met een terugval in inkomsten te maken krijgen, mits voldaan wordt aan de toetredingsvoorwaarden respectievelijk de Abw-toets en de beroepstoets.

Voor het overige wordt verwezen naar het antwoord op een vraag van de fractie van de PvdA over diegenen die voor hun terugval in het verleden enige tijd in de bijstand hebben gezeten en geconfronteerd worden met een terugval in hun kunstpraktijk.

De RPF-fractie vraagt of is overwogen om alleen beginnende kunstenaars in de regeling toe te laten. Dit is wel overwogen (in lijn met het structurele doel van de regeling); om reeds aangegeven redenen is de doelgroep vervolgens uitgebreid. De Wik is er juist op gericht om ook kunstenaars die op dit moment in de bijstand verblijven een kans te geven een zelfstandige beroepspraktijk op te bouwen. Hen uitsluiten gaat aan dit

doel voorbij. Er zijn overigens geen budgettaire overwegingen aan te voeren om de regeling te beperken tot beginnende kunstenaars. Weliswaar blijft de regeling budgettair neutraal ten financieren, gelet echter op het feit dat het aandeel van beginnende kunstenaars in de loop der tijd groeit zal het effect van een dergelijke beperking op het totale budgettaire beslag in de loop der tijd afnemen, en komt de budgettaire neutraliteit eventueel in gevaar.

De leden van de RPF-fractie vragen waarom bijstandsgerechtigden niet voor de Wik in aanmerking komen. Voor bijstandsgerechtigden geldt dat de Abw onverkort van toepassing moet kunnen zijn, ook wat betreft de positieve en negatieve prikkels verbonden aan de activering. Alles staat bij de Abw in beginsel in het teken om betrokkene zo spoedig mogelijk weer in een eigen inkomen te laten voorzien. Dit betekent bijvoorbeeld dat bepalingen als het aanvaarden van passende arbeid onverkort moeten kunnen worden toegepast. Iemand die dus doelbewust niet voor de Wik heeft gekozen zal in de bijstand bemiddeld moeten kunnen worden naar bijvoorbeeld een heel ander beroep in loondienst. Het openlaten van de keuze om alsnog een beroep op de Wik te doen, bijvoorbeeld net op het moment dat betrokkene wordt bemiddeld naar werk verhoudt zich niet met het principiële uitgangspunt van de Abw dat tegenover de garantie van een uitkering de verplichting staat er alles aan te doen voorzover dat in iemands vermogen ligt (weer) in het eigen bestaan te voorzien.

De fractieleden van de RPF vragen zich af hoe gecontroleerd wordt dat bijstandsgerechtigden die zich in het overgangsjaar bij de Wik melden in hun bijstandsperiode zich gericht hebben op het verwerven van inkomen uit kunst. In de eerste plaats is bij de gemeente waar zij in de bijstand zaten bekend uit welke bron inkomsten die zij opgegeven moeten hebben in hun bijstandsperiode vandaan komen. Verder zal het adviesorgaan voor de beroepstoets een uitspraak moeten doen of de betrokkene als beroepsmatig actief kunstenaar is en zal zich daarbij baseren onder andere op gegevens van betrokkene over zijn inkomsten als kunstenaar. De betrokkene moet – net als in de Abw – aan kunnen tonen dat hij of zij recht heeft op de uitkering.

De leden van de SGP-fractie vragen met welke argumenten iemand die nu niet in de bijstand zit een beroep zou kunnen doen op de regeling. Welnu, de Wik is bedoeld voor zowel startende kunstenaars als voor kunstenaars die (tijdelijk) onvoldoende inkomen aan hun activiteiten als kunstenaar kunnen onttelen. In dit laatste geval – waarbij over het algemeen niet te voorspellen is, wanneer een dergelijke situatie zich zal voordoen – kan een kunstenaar besluiten een beroep te doen op de Abw. Dit beroep zal echter inhouden dat het regime van de Abw op hem van toepassing wordt, wat kan inhouden dat hij geconfronteerd wordt met de plicht tot omscholing en als gevolg daarvan verlies van kunstenaarschap. Wanneer de kunstenaar zelf de inschatting maakt dat zijn inkomensachteruitgang slechts van tijdelijke aard is kan hij besluiten een beroep te doen op de Wik, die ontslaat hem immers gedurende maximaal vier jaar van de sollicitatieplicht waardoor hij mogelijk in staat is zijn inkomen als kunstenaar weer op een dusdanig peil te brengen dat geen beroep op de Wik, respectievelijk de Abw meer nodig is.

De vragen van de SGP-fractie betreffende het volume van kunstenaars worden beantwoord in de paragraaf over de financiële gevolgen.

De leden van de GPV-fractie vragen of kunstenaars die nog nooit een beroep op de Abw hebben gedaan daarvoor aan een bepaalde termijn gebonden zijn. Er is geen bepaalde termijn waarbinnen deze kunstenaars moeten instromen in de Wik. De overige vragen van de fractie van de GPV

deze groep betreffende zijn beantwoord bij een dergelijke vraag van de fractie van de PvdA hierboven. De vraag van de GPV-fractie met betrekking tot het verwerven van inkomsten wordt beantwoord tezamen met een vraag van de fractie van D66 op hetzelfde terrein in de paragraaf over het systeem van de wet.

Het GPV wijst op de mogelijkheid om kunstenaars onder te brengen in het Bbz. Voor antwoord hierop verwijst het kabinet naar het antwoord op een gelijklopende vraag van de fractie van de SP (naar aanleiding van de brief van Divosa). Wat betreft de vraag over aanvullende inkomsten in de Wik, ten opzichte van de Abw en de bijdrage hiervoor bij het opbouwen van een renderende beroepspraktijk zij verwezen naar het antwoord op een vraag van de fractie van D66 over de bijverdiennorm bij «Duur en Hoogte Uitkering».

De leden van de SP-fractie stellen een vraag over de «zij-instromers» die tevens gesteld is door de fractie van de PvdA en het GPV en hierboven beantwoord is. Verder stellen zij een vraag over de relatie docenten-opleiding en toegang Wik die meerdere fracties hebben gesteld. Deze vraag is als eerste van deze paragraaf beantwoord.

4. Het systeem van de wet

4.1 Algemeen

De leden van de PvdA-fractie vragen of het in verband met mogelijke uitvoeringsproblemen niet nodig is enige termijnstelling in de wet op te nemen ten aanzien van de mogelijkheid uit de Wik te stappen. In praktische zin wil het kabinet aan dit punt tegemoet komen. Hierbij is het volgende overwogen; het lijkt naar het oordeel van het kabinet minder juist om (tijdelijke) barrières op te werpen als het gaat om het verlaten van de Wik. De Wik wordt immers gekenmerkt door een laag uitkeringsniveau, gekoppeld aan een bepaald beroep. Er zijn twee mogelijke redenen voor een cliënt van de Wik om de uitkering op te zeggen. In de eerste plaats, omdat de kunstenaar met zijn werk in een eigen inkomen kan voorzien. Of hij slaagt niet in de opzet om beroepsmatig met zijn kunst rond te komen en hij valt terug in een bijstandsuitkering of vindt werk buiten de kunst.

Indien de belanghebbende om één van beide redenen ervoor kiest de Wik te verlaten, lijkt het niet juist om hem daarbij in de weg te staan. Er zijn ook – voor zover bekend – geen precedënten om het verlaten van een uitkeringsregeling aan beperkende regels te binden uitsluitend om redenen van uitvoeringsgemak. Het voorgaande neemt niet weg dat in-en-uit-verkeer uit opportune overwegingen zoveel mogelijk vermeden moet worden. Daarbij valt met name te denken aan de situatie waarin de belanghebbende uit de Wik treedt – met verrekening ingevolge artikel 10, vierde lid, van de in het verleden verworven middelen – juist voordat hij voor een aanzienlijke som kunst verkoopt. Hiermee zou hij de verrekening met die inkomsten kunnen ontlopen om vervolgens korte tijd later weer tot de Wik toe te treden. Dit soort creatieve benutting van gebruiksruimte kan worden tegengegaan door te regelen dat herintreden in één en hetzelfde kalenderjaar meebrengt dat het recht op uitkering wordt vastgesteld op basis van de over het gehele kalenderjaar verworven middelen. De nota van wijziging voorziet in het opnemen van een dergelijke bepaling.

De leden van de SGP-fractie vragen naar de onderbouwing van de Wik als afzonderlijke regeling en vragen of voor andere groepen nu ook niet zo'n regeling moet worden getroffen. Het kabinet verwijst voor de beantwoording naar eerdere antwoorden op dergelijke vragen in de Inleiding in het begin van deze nota. Verder vragen deze leden of er naar

de mening van het kabinet niet een probleem kan ontstaan doordat er verschillen van allerlei aard zijn (hoogte uitkering, bijverdienen) tussen deelnemers aan de Wik en bijstandsgerechtigden. Het kabinet stelt vast dat het hier gaat om twee verschillende regelingen met verschillende doelstellingen en acht daarom de door de SGP-fractie geconstateerde verschillen verantwoord. In deze wijst het kabinet erop dat er tal van regelingen zijn die verschillen geven tussen deelnemers aan die regelingen en bijstandsgerechtigden, zoals de IOAZ en IOAW en ook maatregelen als JWG en Banenpool.

Het kabinet beantwoordt de vraag van de fractie van de SGP naar het rendement van de Wik met uiteraard eenzelfde antwoord als bij de vraag over ramingen van het aantal deelnemers, gedaan door verschillende fracties in de Inleiding. Rendement – voorzover daarvan in de sfeer van de kunst gesproken kan worden – zal pas over enige tijd te zien zijn. Het zal in ieder geval groter zijn dan in de Abw, waar de creativiteit van de kunstenaar «gefrustreerd» wordt door de strikte regelgeving op het gebied van sollicitatieplicht e.d. Het is daarom dat er juist vanuit de beroepsgroep zo sterk gepleit werd voor een Wik.

Verder vragen de leden van de fractie van de SGP wat er gebeurt als iemand er niet in slaagt in de vier jaar die de Wik duurt een renderende beroepspraktijk op te bouwen, maar dat er uitzicht bestaat dat hij dit wel in de één of twee jaar daarna redt en ondertussen terugvalt in de Abw. De Abw stelt als voorwaarde dat betrokkene zo spoedig mogelijk weer in een eigen inkomen gaat voorzien. In dat kader zal de uitvoerder van de Abw een traject voor betrokkene vaststellen dat dat bewerkstelligt. Dit kan betekenen dat betrokkene zijn kunstenaarsberoep moet verlaten en bijvoorbeeld omgeschoold wordt om vervolgens in loondienst te gaan werken. Diegenen die kunnen aantonen dat zij een levensvatbaar bedrijf kunnen opzetten kunnen een beroep op een starterskrediet doen van het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz). Zoals aangegeven in de wet zal 3 jaar na inwerkingtreding een evaluatie plaatsvinden waarbij ook aandacht wordt besteed aan de situatie als hierboven vermeld.

De leden van de SGP-fractie stellen de mogelijke overstap van Abw naar Wik en omgekeerd aan de orde en vragen naar de relatie van die mogelijkheid met die van andere bijstandsgerechtigden. De overstap van de Abw is niet mogelijk. Alleen in het eerste jaar na inwerkingtreding van de Wik kunnen bijstandsgerechtigden kiezen voor deelname aan de Wik. Omgekeerd kan iemand in de Wik op elk moment terugvallen in de Abw. Dit betekent zoals hierboven aangegeven over het algemeen dat betrokkene het kunstenaarschap zal moeten opgeven als mogelijkheid weer zelfstandig in een bestaan te voorzien. Eenmaal in de Abw is – behoudens in theorie het eerste overgangsjaar – terugkeer naar de Wik niet meer mogelijk.

Net als de fracties van de SP en de RPF bij het onderdeel «Duur en Vereisten» van de uitkering, informeert de fractie van de SGP hier naar de grondslag voor de vierjaarstermijn voor (alle) kunstenaars in de Wik. In de eerste plaats dient geconstateerd dat er helaas geen op onderzoek gebaseerde gegevens beschikbaar zijn, aan de hand waarvan kan worden vastgesteld wat de minimale periode is die een kunstenaar nodig heeft om een zelfstandig bestaan op te bouwen. Het kabinet acht een periode van vier jaar, gespreid of aansluitend, acceptabel. In die tijd heeft de kunstenaar de gelegenheid om zijn beroepspraktijk op te bouwen. Aan de ene kant is het aanmerkelijk langer dan de periode die de Abw biedt om in het eigen beroep aan de slag te komen, aan de andere kant heeft het kabinet rekening gehouden met de positie van de persoon in kwestie op de reguliere arbeidsmarkt. Want hoe langer iemand gebruik maakt van de

regeling, hoe langer hij uit het reguliere arbeidsproces is, des te moeilijker het wordt om hem straks te bemiddelen naar regulier werk, wanneer hij of zij er niet in geslaagd is een zelfstandige beroepspraktijk op te bouwen.

De vragen van de GPV-fractie – gebaseerd op haar twijfel aan de noodzakelijkheid van een aparte wet – zijn eerder in de inleiding beantwoord. Het gaat hier zowel om de vraag of aansluiting bij het Bbz te zoeken, die is beantwoord bij een zelfde vraag van de fractie van de SP in het inleidende gedeelte. Het GPV merkt op dat het wenselijk is om aansluiting te zoeken bij bestaande regelgeving, mede vanuit het oogpunt van deregulering en beperking van de uitvoeringskosten. Voor een reactie op deze opmerking wordt verwezen naar de beantwoording op vragen van SGP en RPF in het inleidende gedeelte.

4.2. Uitkeringshoogte en bijverdiensten

De PvdA-fractie vraagt om een zogenaamde «zachte landing», een afbouwregeling van 90% in het eerste jaar naar 60% in het vierde jaar. De GroenLinks-fractie stelt een soortgelijke vraag naar de mogelijkheid van een afbouwregeling van 80% naar 60%.

Daarnaast is door de fractie van de PvdA gevraagd naar de ruimte om de uitkering structureel te verhogen. De voorgestelde afbouwregelingen en een verhoging van de uitkering zijn niet budgettair neutraal op de Rijksbegroting te financieren. De uitkeringskosten van een dergelijke verhoogde Wik-uitkering en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten zijn te hoog om uit de vrijvallende bijstandsgelden op de rijksbegroting te kunnen worden gefinancierd.

De leden van de CDA-fractie maken hier een opmerking over de hoogte van de Wik-uitkering, waarvoor naar het antwoord op soortgelijke opmerkingen wordt verwezen naar de inleiding.

De leden van de VVD-fractie informeren naar inhoudelijke argumenten om de bijverdiengrens te verhogen van 100% naar 115% van de relevante bijstandsnorm. De leden van de fractie van D66 vraagt juist om in de eerder door haar voorgestelde – en door ons ontraden – haalbaarheidsstudie te onderzoeken wat het effect op de deelname is van een verhoging van de bijverdienmogelijkheid tot 125% en wat de nadelen of bezwaren hiervan zijn. De fractie van GroenLinks noemt de bijverdienstenregeling zelfs karig. Daarom vraagt zij waarom het kabinet de bijverdiengrens niet ruimer dan 115% heeft gesteld. Als het verderop over het Flankerend Beleid gaat, vraagt de fractie van D66 naar een specificatie van de kosten van de tot 115% verhoogde bijverdiengrens.

In antwoord op de vraag van de fractie van de VVD kunnen wij antwoorden dat de bijverdiengrens is verhoogd tot 115% om de Wik aantrekkelijker te maken voor kunstenaars. In antwoord op de vraag van de fractie van D66 geldt dat voor de financiële dekking van de verhoogde bijverdiengrens in het eerste jaar van de Wik – 1998 – er 9,9 miljoen gulden is gereserveerd. Ook in de Abw bestaat een vrijlating, zij het daar gaat om een door de gemeenten nader in te vullen mogelijkheid bij het incentive-beleid. In antwoord op de fractie van GroenLinks kunnen wij melden dat de bijverdiengrens van 115% in de Wik voor echtparen ongeveer in lijn ligt met de mogelijkheden bij het premiebeleid.

Een verdere verhoging van de bijverdiennorm zou een te forse aanspraak doen op de financiële middelen, zoals eveneens eerder opgemerkt bij het voorstel tot «zachte landing».

De VVD-fractie vraagt zich bij dit onderwerp verder af of het bijverdienen alleen slaat op inkomsten uit de beroepspraktijk of ook op

inkomsten uit andere activiteiten. Het betreft hier inderdaad beide. Hierbij moet wel aangetekend worden dat als betrokkene geen inkomsten uit beroepspraktijk heeft hij in de problemen kan komen bij de beroepstoets immers inkomen uit de beroepspraktijk vormt daar een toetsingsgrond voor verdere deelname aan de Wik.

Onafhankelijk van het uiteindelijke vrijlatingspercentage vraagt de fractie van de VVD zich af in hoeverre deze bijverdiensten te controleren zijn. In de eerste plaats zij verwezen naar de vraag over de fraudegevoeligheid van de regeling van de fractie van de RPF, verderop gesteld in (het verslag van) de vergadering. In antwoord op de fractie van de VVD het volgende: analoog aan de werkwijze bij de uitvoering van de Abw hebben zowel de uitvoerende gemeenten als de belanghebbende kunstenaars verplichtingen bij aanvraag en voortzetting van de uitkering. Het betreft voor het bedoelde aspect met name de verplichtingen bij de inlichtingenverschaffing door de belanghebbende en het naar behoren voeren van een administratie, alsmede een toereikende controle door de gemeente. Mogelijkheden hierbij zijn het inkomsten- en inlichtingenformulier, controle bij verschillende instanties en eigen (bijzonder) onderzoek. De gemeenten zijn gehouden hun activiteiten daarbij controleerbaar vast te leggen, primair voor de bewaking van het proces. De accountant van de gemeente betreft het gemeentelijk handelen bij zijn controle en verklaring. Het rijkstoezicht baseert zich vervolgens in beginsel op de activiteiten van de gemeenteaccountant.

De leden van de fractie van D66 stellen vast dat, gelet op de ramingen van het kabinet over de deelname aan de Wik, er nog een grote groep kunstenaars in de Abw zal achterblijven. Zoals eerder in deze nota aangegeven is het daadwerkelijk gebruik van de regeling iets wat de ervaring zal moeten leren. Dat er kunstenaars niet zullen kiezen voor de Wik zal ongetwijfeld het geval zijn omdat de keuze sterk bepaald zal zijn door de eigen verwachtingen van de kunstenaar met betrekking tot de mogelijkheden om in vier jaar een renderende beroepspraktijk te verwezenlijken. De fractie van D66 vraagt of deze groep «achterblijvers» een probleem is voor het succes van de Wik. Zoals aangegeven komt met de invoering van de Wik ook een einde aan het gedoogbeleid ten aanzien van kunstenaars in de Abw. Hierdoor zullen de gemeenten in staat zijn onverkort activeringsmaatregelen van toepassing te verklaren op deze groep. Een succes zal bereikt worden door toepassing van het totale systeem van de Wik met het flankerend beleid aan de ene kant en de Abw onverkort toegepast aan de andere kant.

De leden van de D66-fractie vragen ook bij dit onderdeel naar de haalbaarheidsstudie. Korthedshalve zij verwezen naar het antwoord gegeven in de Inleiding.

De fractie-leden van D66 achten met name startende kunstenaars kwetsbaar omdat deze veelal in het eerste jaar van de Wik hun bijverdiensten moeten halen uit andere bronnen dan hun beroepspraktijk naast hun werk aan die praktijk. Deze leden vinden dat niet in verhouding staan met bijstandsgerechtigden die een volledige uitkering krijgen zonder dat daar werk tegenover staat. Het kabinet wijst erop dat het idee achter de Wik nu juist is dat de lagere uitkering stimuleert tot bijverdienen.

Zou de betrokken kunstenaar de volledige bijstandsuitkering hebben tijdens de startjaren dan zou die prikkel achterwege blijven en zou met recht gesproken kunnen worden van bevoordelen van kunstenaars ten opzicht van bijstandsgerechtigden.

De vraag van de fractieleden van D66 naar verhoging van de norm naar 70% is in de Inleiding beantwoord.

De fractie van D66 vraagt zich af of de bijverdiennorm binnen de Wik voldoende is om een alternatief voor de Abw te zijn. Dan gaat het met name om kunstenaars die al geruime tijd hebben geprobeerd bijverdiensten te verkrijgen uit de kunstbeoefening en daarbij echter een beroep moesten blijven doen op (aanvullende) bijstand.

De Wik is uiteraard interessanter voor kunstenaars die de mogelijkheid hebben bij te verdienen, het liefst natuurlijk in hun beroep, desnoods daarbuiten. Als de bijverdiencapaciteit onvoldoende is om het sociaal minimum te bereiken vormt de regeling een minder aantrekkelijk alternatief. Het percentage van 115 zoals dat in de wet wordt genoemd geeft de maximale bijverdienmogelijkheid aan die geldt alvorens het meerdere wordt gekort. Het is geenszins een voorwaarde dat tot dat maximum moet worden bijverdiend. Uiteraard zal er een grens gesteld moeten worden aan de bijverdienmogelijkheden bovenop de uitkering. Met het stellen van deze grens op 115% is naar de mening van het kabinet een evenwicht gevonden tussen enerzijds de stimulans om de eigen inkomsten te verhogen, terwijl anderzijds de bijverdiengrens voldoende stimulansen biedt om te zijner tijd uit de regeling te gaan en op eigen benen te gaan staan. In welke mate de hoogte van de bijverdienmogelijkheid mede bepalend zal zijn voor deelname aan de Wik is op dit moment niet te overzien. De voorgenomen evaluatie zal hierop te zijner tijd een antwoord kunnen bieden.

De leden van de fractie van D66 maken zich zorgen over de positie van podiumkunstenaars, met name dansers. Op de positie van deze specifieke groep komen zij later bij het onderdeel «Duur en Vereisten» nog terug. De fractie van de SP constateert eveneens een lastige positie voor degenen, werkzaam in de danssector, mede in relatie tot de uitkeringshoogte.

De uitkeringshoogte van 60% maakt het voor de deelnemer noodzakelijk om andere, aanvullende inkomsten te verwerven. In de meeste gevallen zullen dat inkomsten zijn die hij direct ontleent aan zijn kunstenaarschap, in andere gevallen zullen andere inkomstenbronnen moeten worden aangeboord. In de wet wordt niet voorgeschreven wat de bron van het aanvullend inkomen moet zijn. Voor veel kunstenaars zal gelden dat zij alleen met een gemengde beroepsuitoefening in het eigen onderhoud zullen kunnen voorzien. Er zijn gevallen denkbaar waarin het ontwikkelen van een eigen beroepspraktijk niet of slecht te combineren valt met het gekozen kunstenaarschap. Dat zou bijvoorbeeld gelden voor de danssector, zoals de fractie van D66 hier naar voren brengt. In deze sector van de kunst ligt er een belangrijke functie voor het flankerend beleid. Van hieruit zal getracht worden deze kunstenaars op passende wijze in de gelegenheid te stellen een aanvullend inkomen te verwerven. Bijvoorbeeld door het aanbieden van (aanvullend-) betaalde werkervaringsplaatsen en/of stageplaatsen.

De leden van de D66-fractie zouden graag willen vernemen in hoeverre de bijverdienmogelijkheden binnen de Wik verschillen van de bijverdienmogelijkheden van de onlangs aangepaste Abw. De bijverdienmogelijkheden binnen het bij de Eerste Kamer ingediende wetsvoorstel tot wijziging van de Abw (Kamerstuk 24 772) voor diegenen die vrijgesteld zijn van arbeidsverplichtingen en voor degenen die, blijkens een gemeentelijke verordening, om redenen van medische of sociale aard alleen deeltijdwerk kunnen verrichten, heeft tot doel daardoor in voorkomende gevallen deeltijdarbeid aantrekkelijk te maken en de maatschappelijke participatie te bevorderen. Bovendien wordt daarmee de inkomenspositie verbeterd, hetgeen armoede helpt tegen te gaan. Van de bijverdiensten wordt maximaal f 275,- per maand vrijgelaten (bedrag genoemd in het wijzigingsvoorstel niveau 1996). Dit komt neer op zo'n 15% van de norm voor een echtpaar. Een alleenstaande heeft hetzelfde maximale vrijlatings-

bedrag als een echtpaar en komt daarmee op zo'n 120% van zijn toepasselijke bijstandsnorm na verhoging met de maximale gemeentelijke toeslag.

De voorgestelde vrijlatingsregeling in de bijstand heeft dus een ander doel dan de bijverdienregeling in de Wik, waarbij volledige uitstroom naar een toereikend eigen inkomen voor ogen staat. Een persoon die onder de Wik komt te vallen heeft 60% van zijn aldus toepasselijke bijstandsnorm, naar de systematiek van voor 1 januari 1996, met mogelijkheid om bij te verdienen tot 115% van de toepasselijke bijstandsnorm.

Ook de leden van de fractie van GroenLinks vragen naar verhoging van de uitkering in de vorm van een stapsgewijze aanpassing naar het niveau van 60% en naar de hoogte van de bijverdiengrens. Voor het antwoord hierop wordt verwezen naar de Inleiding respectievelijk naar de antwoorden aan de fracties van PvdA en de VVD .

De leden van de GroenLinks-fractie vinden dat de systematiek relatief ongunstig uitpakt voor alleenstaande ouders en gezinnen. Bij hen ontstaat een nominaal groter «gat» tussen bijstandsniveau en Wik. Dit terwijl met name alleenstaande ouders wellicht minder goed in staat zijn om het «tekort» bij te verdienen. Deze leden vragen of het kabinet heeft overwogen om de afstand tot het bijstandsniveau uit te drukken in een nominaal, voor iedere Wik-gerechtigde gelijk bedrag.

Bij de systematiek voor de berekening van de uitkeringshoogte is uitgegaan van de systematiek zoals die in de Abw wordt gehanteerd. Daarbij is zowel voor de alleenstaande als voor de alleenstaande ouder uitgegaan van de landelijke bijstandsnorm vermeerderd met de maximale toeslag. Bij de Wik is uitgangspunt dat de kunstenaar op termijn een inkomen zal verdienen waarmee hij in het levensonderhoud van hemzelf en eventueel zijn gezin kan voorzien. Wanneer bij het bepalen van het maandelijkse bedrag van de uitkering wordt uitgegaan van een voor iedere Wik-gerechtigde gelijk bedrag als afstand tot het bijstandsniveau, zou dat bij het bepalen van de hoogte van de uitkering (rekening houdend met de inkomsten) ook moeten gebeuren. Op die wijze worden de bijverdienmogelijkheden van alleenstaande ouders en gehuwden beperkt. Op deze gronden heeft het kabinet ervoor gekozen uit te gaan van de systematiek waarbij het maandelijkse bedrag van de uitkering wordt vastgesteld als een percentage van de bijstandsnorm.

De leden van de fractie van GroenLinks stellen een vraag naar aanleiding van een voorstel van de vakbeweging ten aanzien van de partnerafhankelijke uitkering. De fractie van de PvdA stelt bij artikel 6 van de Wik een zelfde vraag. Voor het antwoord aan de fractie van GroenLinks wordt verwezen naar het antwoord aan de fractie van de PvdA.

Voor beantwoording van de vragen van de fractie van de RPF over duur en hoogte uitkering zij verwezen naar antwoorden elders. Als het gaat over de bijverdiennorm van 115% geldt het antwoord op eenzelfde vraag van de fractie van D66, als het gaat over een eventuele verhoging van de basisnorm van 60% verwijzen het kabinet naar het antwoord op gelijklopende vragen van de fracties van PvdA, GroenLinks, SP en D66.

Ook de leden van de GPV-fractie vragen zich af of de regeling wel voldoende financiële ondersteuning biedt om de kunstenaar in staat te stellen in vier jaar zelfstandig in zijn onderhoud te voorzien. De ondersteuning van de Wik bestaat uit een uitkering op 60% van de anders voor betrokkene geldende bijstandsnorm. Dat is de basis; vervolgens kan de betrokkene zelf met bijverdiensten tot een niveau komen van 115% van de anders voor hem geldende bijstandsnorm, onder aftrek van een beroepskostenforfait. Het is echter niet in de eerste plaats deze financiële basis maar het is de mogelijkheid van het totaal van uitkering, geen sollicitatie-

plicht en vrijheid van keuze hoe bijverdiend wordt, dat ervoor moet zorgen, mede ondersteund door een flankerend beleid, dat betrokkene zelf een renderende beroepspraktijk opbouwt eventueel in combinatie met inkomsten uit andere activiteiten. Deze leden vrezen dat de kunstenaar in de Wik bijbaantjes moet aanvaarden en dan niet aan het opbouwen van een renderende beroepspraktijk toekomt. Hier is deels het antwoord van toepassing op de vraag van de fractie van D66 over de podiumkunstenaars (dansers) en hun invulling van de werktijden. Er zijn echter nu al kunstenaars die – al dan niet binnen de Abw – hun kunstenaarschap combineren met werk en daar wel van rondkomen.

De leden van de GPV-fractie constateren dat voor kunstenaars die kiezen voor de Wik een relatief hoog aanvullend inkomen noodzakelijk is om aan 100% van de bijstandsnorm te voldoen. Zij illustreren aan de hand van een voorbeeld dat een kunstenaar met een gezin die heeft gekozen voor de Wik, voor een inkomen op bijstandsniveau netto f 792,- zal moeten bijverdienen. Omgerekend naar brutobedragen en rekening houdend met het beroepskostenforfait van f 10 000,- betekent dit dat er een omzet van f 1850,- moet worden gegenereerd. Deze leden vragen of de kunstenaar hierdoor feitelijk niet alsnog wordt geconfronteerd met de effecten van de Abw, waarvoor een sollicitatieplicht geldt.

Het deelnemen aan de Wik veronderstelt dat de kunstenaar op termijn een inkomen zal kunnen verwerven waardoor hij zelfstandig in zijn levensonderhoud zal kunnen voorzien. De Wik geeft de kunstenaar alle mogelijkheden zich aan zijn beroep te wijden. Hierdoor krijgt de kunstenaar de kans alle middelen in te zetten om een eigen inkomen te verwerven. Juist vanwege het eigen karakter van de Wik bestaat in deze regeling, in tegenstelling tot de Abw, geen sollicitatieplicht.

Het valt de leden van de GPV-fractie op dat kunstenaars met gezinsverantwoordelijkheden relatief een slechtere financiële positie hebben binnen de Wik ten opzichte van alleenstaanden. Een alleenstaande moet netto f 555,- bijverdienen om de bijstandsnorm te halen en een kunstenaar met een gezin f 792,-. Deze leden vragen waarom deze verschillen door bijvoorbeeld een differentiatie van percentages binnen de wet niet zijn vermeden. Daarop kunnen wij het volgende antwoorden: op de kunstenaar die alleenverdiener binnen een gezin is, rust de verantwoordelijkheid met zijn beroepsactiviteiten een inkomen te verwerven waarmee het gezin in het levensonderhoud kan voorzien. Bij de aanvraag voor een Wik-uitkering dient ook de echtgenoot in te stemmen met de aanvraag. Hiermee wordt benadrukt dat de keuze voor de Wik een gezinsverantwoordelijkheid is. Dat de kunstenaar met een gezin meer moet bijverdienen dan een alleenstaande kunstenaar om de bijstandsnorm te halen heeft te maken met de gekozen systematiek. Wordt gekozen voor een differentiatie van percentages op dit onderdeel, dan zou die differentiatie ook moeten gelden bij de ruimte van de bijverdiensten die boven de bijstandsnorm uitgaan. In dat geval zou een kunstenaar met een gezin minder kunnen bijverdienen dan een alleenstaande kunstenaar.

De leden van de GPV-fractie lezen, dat de Wik-uitkering als een renteloze geldlening wordt verstrekt en pas achteraf definitief wordt vastgesteld. Zij vragen zich af of de keuze voor deze systematiek niet riskant is. Verder stellen zij de vraag of niet de mogelijkheid bestaat, met name als er sprake is van substantieel hogere beroepskosten dan het geldende forfaitaire bedrag, dat een kunstenaar een deel van zijn uitkering moet terugbetalen dat uitgegeven is ter bekostiging van de beroepskosten.

Het kabinet ziet geen bijzondere risico's aan het voorlopig verstrekken van de uitkering in de vorm van een renteloze geldlening. Deze syste-

matiek wordt ook toegepast bij de bijstandverlening aan zelfstandigen en heeft in de praktijk niet tot problemen geleid.

Bij de terugvordering van de uitkering zullen burgemeester en wethouders beoordelen in hoeverre de kunstenaar, gelet op zijn financiële middelen, in staat is de ten onrechte verstrekte uitkering terug te betalen. Bij het terug te vorderen bedrag wordt uitgegaan van het bedrag dat de kunstenaar, gelet op zijn inkomen, teveel aan uitkering heeft ontvangen. Vanuit het systeem van de Wik wordt daarbij rekening gehouden met een forfaitair bedrag aan beroepskosten. Wanneer bij de terugvordering met de werkelijke beroepskosten rekening zou worden gehouden, zou worden gebroken met het systeem van de Wik. Aan de terugvordering zou dan een andere berekening ten grondslag liggen dan aan de berekening van de hoogte van de uitkering. Het uiteenlopen van uitgangspunten binnen de Wik op dit terrein acht het kabinet onwenselijk.

De leden van de SP-fractie stellen een vraag naar de rol van de partner bij het binnentreden of beëindigen van de Wik. Zij worden verwezen naar de opmerkingen bij het artikel 14. Voorts vragen de leden van de SP-fractie of het kabinet mogelijkheden ziet om de korting van het partnerinkomen op de uitkering van de kunstenaar ongedaan te maken. Het zou naar het oordeel van het kabinet onjuist zijn om die korting ongedaan te maken. Het kabinet beoogt met behulp van de Wik kunstenaars gedurende een aantal jaren de mogelijkheid te bieden uit te groeien tot een kunstenaar die zelf door het uitoefenen van zijn beroep in het levensonderhoud kan voorzien. Dit vergt financiële offers van de gemeenschap. Het kabinet acht het gerechtvaardigd dat dergelijke financiële offers ook gevraagd worden van de kunstenaar zelf en zijn gezin. Om deze reden is geregeld dat de (hoogte van de) uitkering wordt afgestemd op de middelen – i.e. het inkomen en het vermogen in dezelfde betekenis als in de Algemene bijstandswet – van zowel de kunstenaar als zijn gezin. Een en ander heeft onder meer tot gevolg dat een kunstenaar geen aanspraak op een uitkering kan maken, indien zijn echtgenoot of partner een zodanig inkomen verdient dat dit voldoende is om het gehele gezin te onderhouden. Voor alle duidelijkheid zij er hier nogmaals op gewezen dat de financiële solidariteit, die in het kader van de Wik van de gezinsleden van de kunstenaar verlangd mag worden, niet zover gaat dat hen ook verplichtingen tot het verwerven van financiële middelen mogen worden opgelegd. Dergelijke verplichtingen, zoals die wel in de Algemene bijstandswet zijn opgenomen, zouden het karakter van deze toch primair op de kunstenaar zelf gerichte inkomensvoorziening te buiten gaan.

Voor een antwoord op de opmerking van de fractie van de SP over de forfaitaire kostenafrek en de vraag of er een mogelijkheid is om de reële beroepskosten te laten aftrekken of mee te nemen, zij voor een antwoord verwezen naar het onderdeel over de Beroepskosten.

4.3. Duur en vereisten

De leden van de PvdA-fractie, de CDA-fractie en de fractie van Groen-Links vragen waarom een termijn van tien jaar gehanteerd moet worden waarbinnen de kunstenaar zijn «knipkaart» op moet maken. De termijn van tien jaar is ingevoerd, niet met de gedachte dat tien jaar een gebruikelijke termijn is voor het bewaren van dossiers, maar met de gedachte dat de Wik een steun in de rug behoort te bieden voor de opbouw van een renderende beroepspraktijk. Bij een goede beroepspraktijk hoort – net zoals bij andere beroepen of bedrijven – dat eventuele tegenvallende inkomsten worden opgevangen met reserveringen. Komt een levensvatbaar bedrijf of «beroep» in de problemen dan is er de mogelijkheid deze terugval te overbruggen met een krediet of inkomensondersteuning vanuit het Bbz.

De leden van de VVD-fractie constateren dat er aan de regeling maximaal vier jaar kan worden deelgenomen binnen een tijdsbestek van tien jaar. Hoe kan worden voorkomen dat de «knipkaart» bewust of onbewust wordt misbruikt, vragen zij zich in feite af, onder andere doordat het in- en uitschrijven in de regeling de zaak onoverzichtelijk maakt. De gemeente die de uitkering verstrekt, is gehouden om het recht op uitkering vast te stellen, waartoe de maximale periode van vier jaar behoort. Het beschreven probleem doet zich eigenlijk tevens voor bij de uitvoering van de Abw door de gemeenten. De gemeenten moeten hun onderzoek en verificatie zodanig inrichten en vastleggen, dat genoemde situatie wordt uitgesloten. Gemeenten hebben hierbij een eigen verantwoordelijkheid. Daarbij kan de in- en uitschrijving bij het GBA als controlemiddel dienen. De gemeenteaccountant betreft dit proces en de uitkomsten daarvan bij zijn controle. Het rijk zal op basis van de informatie uit de eerstelijns uitvoeringscontrole zonodig bijsturen. Het kabinet meent dat er, mede gezien de ervaringen met de uitvoering van de Abw, voldoende garanties bestaan om handhaving van deze bepaling te waarborgen. Dan noemt de fractie van de VVD een tweede aspect, namelijk of de centrale registratie bij het VvK adequaat gebeurt. Het kabinet wijst erop dat de adviserende instantie gehouden is een toereikende administratie te voeren. Artikel 31 van de wet gaat hier nader op in. De kerntaak van de adviserende instantie is echter de beroepsmatigheids-toets en de advisering hierover aan de gemeenten. De vaststelling van het recht op uitkering is, zoals een aantal keren eerder in de beantwoording gesteld, de verantwoordelijkheid van de gemeente.

De leden van de fractie van D66 vragen naar de situatie van oudere kunstenaars die nog in de BKR hebben gezeten, nu in de Wik komen en daarna als ze onverhoopt weer in de Abw terugvallen. De mogelijkheid die nu met de Wik aan deze oudere kunstenaars wordt geboden is te zoeken naar een evenwicht tussen hun inkomsten uit hun kunstpraktijk en hun inkomsten uit andere bronnen. Elke combinatie is mogelijk. In de bijstand is deze vrijheid veel geringer en is het streven erop gericht een activiteit te vinden waardoor uitkering niet meer nodig is. Dit zal veelal gepaard gaan met een omscholing en een bemiddeling naar werk in loondienst. Te verwachten is dat indien de kunstenaar het niet lukt in de Wik een combinatie van inkomsten te vinden hij bij terugval in de Abw zal in beginsel kunnen worden omgeschoold en/of bemiddeld naar werk dat voldoende inkomen oplevert om voortaan zonder Abw te stellen. Verder wijst het kabinet op de beantwoording van een soortgelijke vraag van de fractie van de SP in de Inleiding.

De vraag van de fractie van D66 naar de danssector is elders beantwoord.

De vraag van de fractie van GroenLinks naar de periode van 10 jaar waarbinnen het recht op de Wik moet worden benut is hierboven beantwoord bij een vraag van PvdA en CDA.

De leden van de fractie van GroenLinks zij voor het antwoord op de vraag naar de belemmeringen ten aanzien van verblijf in het buitenland verwezen naar de opmerkingen bij artikel 5.

De vraag van de fractie van GroenLinks naar opleidingen in het buitenland is beantwoord tezamen met de vraag van de fractie van D66.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen of het nodig is een inkomenseis te stellen aan kunstenaars die in de Wik zitten die per jaar hoger wordt. De inkomenseis is onderdeel van de jaarlijkse beroepstoets en is door zijn objectieve karakter een belangrijk onderdeel van die toets. Het kabinet is van mening dat alle onderdelen in de samenhang van de toets moeten worden bekeken. Zo kan bijvoorbeeld bij startende kunstenaars in het eerste jaar geen of een zeer lage inkomenseis worden gesteld, bij kunstenaars die al langer bezig zijn maar die bijvoorbeeld in

enig jaar een opleiding hebben gevolgd kan bij het niet halen van de inkomenseis toch positief worden geadviseerd wat betreft het mogen blijven in de Wik. Een eventuele progressieve inkomenseis moet men dus ook in dit kader beoordelen.

De vraag van de RPF-fractie over de termijn van vier jaar voor alle categorieën kunstenaars, is reeds beantwoord bij eenzelfde vraag van de fractie van de SGP, in het onderdeel «Algemeen» over het Systeem van de Wet.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van de SP of termijnen in de Wik genoemd van respectievelijk vier jaar en tien jaar niet verlengd kunnen worden, antwoordt het kabinet dat het daar geen voorstander van is. Daarmee wordt naar de mening van het kabinet de periode voor het opzetten van een renderende beroepspraktijk te lang en krijgt de Wik het karakter van een permanente ondersteuningsmaatregel. Bovendien blijft de kunstenaar op deze wijze te lang uit het «normale» activeringscircuit, waardoor hij bij een mislukking in de Wik veel moeilijker omschoolbaar en bemiddelbaar wordt richting arbeidsmarkt.

5. Beroepskosten

De leden van verschillende fracties hebben vragen gesteld over het systeem van beroepskosten en de verhouding tot de fiscale regelgeving met betrekking tot beroepskosten van kunstenaars. Zo is de vraag gesteld waarom geen rekening wordt gehouden met de werkelijke beroepskosten maar gekozen is voor een systeem van forfaitaire bedragen. Overigens staat dit systeem geheel los van de fiscale behandeling van de beroepskosten.

Voor dit systeem is gekozen om meerdere redenen. Door het hanteren van forfaitaire bedragen is de administratieve last voor de gemeenten in verband met het vaststellen van de beroepskosten en de verificatie daarvan minimaal. Voor de kunstenaar betekent het dat hij de werkelijke hoogte van zijn beroepskosten niet hoeft aan te tonen. Ook als de werkelijke beroepskosten lager uitvallen dan de forfaitaire aftrek kan dit laatste bedrag in mindering worden gebracht op zijn bruto-inkomsten. Een systeem waarbij de werkelijke beroepskosten mogen worden afgetrokken, indien en voorzover deze uitstijgen boven het forfaitaire bedrag, zoals het CDA voorstelt, zal de administratieve last voor de uitvoerende gemeenten in sterke mate doen toenemen.

Wanneer wordt aangesloten bij de regeling die de fiscus hanteert bij de vaststelling van het fiscale inkomen dan zal de uitvoerende instantie in het algemeen de werkelijk gemaakte kosten in aanmerking nemen met inachtneming van de daarvoor in de Wet op de inkomstenbelasting 1964 voor bepaalde kostencategorieën opgenomen beperkingen. Indien kunstenaars die onder de Wik vallen fiscaal als ondernemer kunnen worden aangemerkt komen zij, net als andere ondernemers, in aanmerking voor zelfstandigenaftrek.

Criteria die in aanmerking worden genomen bij de beoordeling of sprake is van een onderneming of een zelfstandig uitgeoefend beroep zijn onder andere het aantal klanten of opdrachtgevers, de duurzaamheid en de omvang van de werkzaamheden, de grootte van de omzet, de bekendheid naar buiten, het lopen van debiteurenrisico en het spraakgebruik. In het algemeen valt aan te nemen dat slechts een klein deel van de kunstenaars die onder de Wik vallen fiscaal als zelfstandig ondernemer zullen worden aangemerkt. De opbrengst van de werkzaamheden van de kunstenaars zal fiscaal in het algemeen worden behandeld als opbrengsten van niet in dienstbetrekking verrichte arbeid. De vraag van de leden van de VVD-fractie, zoals gesteld bij Artikel 2, ten aanzien van de

regeling met betrekking tot de beroepskosten is hiermee eveneens beantwoord.

Er is geen bepaalde opbouw in deze forfaitaire bedragen aangebracht. Het zijn twee bedragen die op grond van het in de MvT genoemd onderzoek zijn vastgesteld.

Of een gemeente besluit om voor beroepskosten van kunstenaars die deelnemen aan de Wik bijzondere bijstand te verstrekken of ze te laten deelnemen aan door de gemeenten in het kader van hun kunstbeleid in het leven geroepen subsidiemogelijkheden of opdrachtencircuit is aan de gemeente. In deze wordt tevens verwezen naar het antwoord op een vraag van de fractie van de RPF later in deze paragraaf.

De leden van de fractie van D66 vragen of een kunstenaar met veel hogere beroepskosten dan de forfaitaire bedragen niet de Wik uit moet wegens een te hoog inkomen. Bij de bepaling of een kunstenaar nog in de Wik thuis hoort, is bepalend dat hij zoveel verdient dat hij zelfstandig in zijn bestaan kan voorzien. Dit betekent dat uitgegaan wordt van netto-inkomsten i.e. de bruto-inkomsten verminderd met de forfaitaire bedragen voor de beroepskosten. De forfaitaire bedragen voor beroepskosten worden dus afgetrokken van de bruto-inkomsten, voordat bepaald wordt wat de hoogte van de feitelijke uitkering over een jaar moet zijn. Voor het bepalen of betrokkene nog recht heeft op de Wik – met andere woorden nog onder het bijstandsniveau zit – is zijn netto-inkomen doorslaggevend.

De leden van de GPV-fractie vragen of bij hogere beroepskosten dan de forfaitaire f 10 000, bijvoorbeeld f 15 000, er minder wordt gekort op de bijverdiensten en betrokkene dan vervolgens ook een lagere Wik-uitkering krijgt. De kunstenaar in de Wik kan bijverdienen tot 115% van de anders voor hem geldende bijstandsnorm. Voordat bepaald wordt of betrokkene boven deze norm uitkomt, wordt een forfaitair bedrag van zijn bruto-inkomsten afgetrokken in dit geval f 10 000. Indien na verrekening met deze forfaitaire aftrek de bijverdiensten boven de 115% uitkomen zal met het meerdere rekening worden gehouden bij het vaststellen van de definitieve uitkering. Het gekozen systeem is naar de mening van het kabinet passend in de doelstelling van de Wik in zijn geheel, namelijk het streven naar een renderende beroepspraktijk. Daar waar voortdurend de beroepskosten het grootste gedeelte van de omzet uitmaken zodat nauwelijks sprake is van enige winst, is ook geen sprake van een renderende beroepspraktijk.

De leden van de RPF-fractie vragen tot slot of de forfaitaire bedragen voor gemeenten een bindend karakter hebben. Dit is inderdaad het geval, hetgeen ook meebrengt dat het in beginsel uitgesloten is om eventueel hogere beroepskosten ten laste van de Wik te laten komen. Het is wellicht niet geheel ondenkbaar dat in een bijzonder geval ten aanzien van bepaalde beroepskosten bijzondere bijstand wordt verleend, echter naar het oordeel van het kabinet zal een aanvraag in het kader van de Abw in de regel moeten worden afgewezen op grond van het bepaalde in artikel 17 van de Abw, inhoudende dat geen recht op bijstand bestaat voor zover een beroep kan worden gedaan op een voorliggende voorziening die, gezien haar aard en doel, geacht wordt voor de belanghebbende toereikend en passend te zijn.

6. De beroepsmatigheidstoets

De leden van de fractie van de PvdA vragen of er bij het advies van het VvK aan de gemeente inzake de beroepsmatigheid sprake is van een «zwaarwegend advies». Ook de SGP-fractie stelt vragen over de verhouding gemeente-adviesinstelling. Uiteraard is het advies van de

adviserende instelling «zwaarwegend» in die zin dat het afkomstig is van een instelling die juist vanwege haar deskundigheid op dit terrein is aangezocht om als vaste adviseur op te treden. Het zou echter naar het oordeel van het kabinet te veel afbreuk doen aan de eindverantwoordelijkheid van de gemeente als het advies ook in juridische zin meer gewicht zou krijgen door er als het ware een doorslaggevend gewicht aan toe te kennen of door er een (in hoge mate) bindend karakter aan vast te knopen. Anders gezegd: het advies weegt in juridische zin niet zwaarder dan welk advies van welk wettelijk adviesorgaan dan ook, echter de «zwaarte» wordt bepaald door de kwaliteit, de deskundigheid en de deugdelijkheid van de adviezen waardoor een gemeente niet «licht» zal besluiten een advies naast zich neer te leggen. Dit geldt te meer, omdat de gemeente eventueel ook tegenover de bestuursrechter moet kunnen verantwoorden waarom zij van een (positief) advies van de adviserende instelling, die toch geacht mag worden wat dit betreft evident over de deskundigheid te beschikken, is afgeweken.

De fractie van de VVD spreekt haar begrip uit om de uitvoerende gemeenten door een adviesorgaan te laten bijstaan bij het uitvoeren van de beroepsmatigheidstoets. Ze informeert naar de bekwaamheid en onafhankelijkheid van dit orgaan. Gelet op het feit dat het kabinet hoge eisen stelt aan de onafhankelijkheid van degenen die de beroepsmatigheid moeten vaststellen, zal deze toetsing plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van een speciaal daartoe op te richten stichting, die bestuurlijk aan alle eisen van onafhankelijkheid zal dienen te voldoen. Voor de feitelijke uitvoering van de beroepstoets zal het VvK verantwoordelijk zijn; vanwege haar langdurige ervaring op het terrein van de kunst, beschikt het VvK over de vereiste expertise om deze toetsing uit te voeren.

Wat betreft de criteria, waar de fractie van de VVD op wijst, zal voornoemde stichting in haar criteria op grond waarvan zij straks haar adviezen verstrekt uitgaan van de criteria zoals opgesomd in de toelichting bij de wet. De hier genoemde criteria zijn echter niet limitatief, hetgeen wil zeggen dat andere omstandigheden, zoals het bezit van een diploma van een kunstvakopleiding, mede bepalend kunnen zijn voor de vaststelling van de beroepsmatigheid. De door het VvK gehanteerde criteria ten behoeve van de vaststelling van de beroepsmatigheid komen inmiddels overeen met de criteria zoals die in de toelichting op de wet zijn opgenomen. Overeenkomstig de eerder gemaakte opmerking, voor het VvK geldt eveneens dat deze criteria in hun onderlinge samenhang worden gezien om zodoende een oordeel mogelijk te maken over de vraag of de aanvrager een professioneel kunstenaar is.

In aansluiting op de vraag van de fractie van de VVD het antwoord op de vraag van de fractie van D66. Zij informeren eveneens naar de onafhankelijkheid van het adviserend orgaan. Die vraag is reeds hierboven beantwoord. Wat betreft het samengaan van beroepsmatigheidstoets en uitvoering van flankerend beleid geldt dezelfde oplossing. De verantwoordelijkheid voor het flankerend beleid wordt bij tweede onafhankelijke organisaties gelegd. Hier geldt opnieuw dat de ervaring van de VvK op het gebied van (dienstverlening ten aanzien van) kunst ten goede zal komen van de uitvoering van het flankerend beleid van de Wik. De tweede organisatie is de Stichting Podiumkunstwerk (PKW). Tot op zekere hoogte zullen de taken op het gebied van de beroepsmatigheidstoetsing en het flankerend beleid een overlap vormen met een aantal van de huidige activiteiten van het VvK. Het VvK echter vervult zijn huidige taken op grond van zijn verenigingsstructuur in eerste instantie ten behoeve van de aangesloten leden. Zowel de beroepsmatigheidstoets als het flankerend beleid in het kader van de Wik hebben betrekking op alle kunstenaars die op grond van de wet hiervoor in

aanmerking komen; dus ook op diegenen die geen lid zijn van het VvK. De PKW houdt zich, voor alle duidelijkheid, slechts bezig met flankerend beleid en dus niet met de beroepsmatigheidstoets.

De leden van de D66 fractie vragen nog naar de rol van de gemeenten in deze. Voor beantwoording wordt verwezen naar de beantwoording van een vraag van de fractie van de PvdA aan het begin van deze paragraaf.

Verder willen deze leden weten of er een verschil in kosten zit in de huidige toets van het VvK en de toets die straks onder de Wik plaatsvindt. Inhoudelijk is er een overeenkomst tussen de Wik-toets en de toetsen die het VvK nu doet op aanvraag. Echter onder de Wik zal het VvK moeten voldoen aan een aantal bij advisering op grond van een wet gebruikelijke voorwaarden en zullen zij over vorm en informatiegehalte afspraken moeten maken met het departement en de VNG. Het VvK zal haar begroting voorleggen ter goedkeuring aan de minister van SZW. In de ramingen is een maximaal bedrag per advies gereserveerd van f 1000 dat kostendekkend moet zijn ook voor het uitvoerend apparaat.

Op de vraag van de fractie van de RPF in hoeverre de Wik fraudegevoelig is, merkt het kabinet op dat de regeling door de specificatie van vereisten een aanmerkelijk aantal waarborgen biedt tegen onrechtmatig gebruik. Ten aanzien van de opmerking dat de beroepsmatigheidstoets en het flankerend beleid door de gemeenten wordt uitgevoerd, het volgende. De advisering inzake de beroepsmatigheidstoets en het flankerend beleid ligt in handen – zie het antwoord op de «onafhankelijkheidsvraag» van de fractie van de VVD – van twee aparte stichtingen. Uiteraard staat het de gemeente vrij een eigen vorm van flankerend beleid te ontwikkelen, die zij dan uit eigen middelen dient te financieren.

De leden van de RPF-fractie informeren voorts hoe burgemeester en wethouders kunnen nagaan of een advies gebreken vertoont. Een advies van de adviserende instelling mag niet klakkeloos worden opgevolgd. In dit verband wijst het kabinet op de regeling dienaangaande in afdeling 3.3. van de Algemene wet bestuursrecht, alsmede naar de uitspraak van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State van 4 februari 1987 (AB 1988, nr. 112), waarin een door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur genomen besluit om subsidie af te wijzen wordt vernietigd omdat het onderliggende advies inzake de artistieke prestatie van een kunstenaar, ernstige tekortkomingen vertoonde. In deze uitspraak stelde de Afdeling rechtspraak voorop dat het bestuursorgaan «in het algemeen kan volstaan met te verwijzen naar het advies». «Deze regel lijdt evenwel uitzondering indien het advies (...) naar de wijze van totstandkoming, inhoud of anderszins zodanige gebreken vertoont dat verweerder hierop niet zonder meer mag afgaan.» Burgemeester en wethouders zullen dus steeds moeten nagaan of aan de conclusies van het advies naar inhoud of wijze van totstandkoming zodanige gebreken kleven dat het besluit van burgemeester en wethouders niet, of althans niet zonder meer, op die conclusies mag worden gebaseerd. Zouden burgemeester en wethouders zich bij het nemen van hun besluiten zonder nader onderzoek mogen baseren op de adviezen van de adviserende instelling, dan zou de beslissingsbevoegdheid materieel verschuiven naar die instelling.

In het verlengde van de hierboven gestelde vragen, zijn vragen gesteld door PvdA, VVD en RPF. De eerder genoemde stichting voor de beroepstoets stelt op basis van de toetsing een advies op. De gemeente zal naast dit advies moeten vaststellen of de aanvrager een inkomen heeft dat ligt onder de voor hem geldende bijstandsnorm. Op basis van alle voorliggende gegevens neemt de gemeente vervolgens een besluit over de toelating tot de Wik. Wanneer de gemeente negatief mocht beslissen bestaan voor de aanvrager de gangbare procedures om bezwaar te

maken, dan wel beroep aan te tekenen tegen de beslissing, conform de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

De GPV-fractie gaat er van uit dat de uitvoering van het flankerend beleid en de uitvoering van de beroepsmatigheidstoets door één instelling zal plaatsvinden, hetgeen formeel niet juist is. Zoals eerder naar voren gebracht bij beantwoording van vragen van de fracties van de VVD en D66 over de onafhankelijkheid van de instelling(en), er zullen voor de verschillende uitvoerende taken tevens verschillende stichtingen worden ingesteld. De beroepsmatigheidstoets zal 1 maal per jaar plaatsvinden, na het jaarlijkse heronderzoek door de Sociale Dienst, waarbij gegevens zijn verzameld, waaronder die over de beroepsuitoefening. Wat betreft een afwijking in besluit door het College van B&W om in tegenstelling tot het advies van de adviserende instelling toch iemand in de Wik op te nemen, dan gaat het om de vrijheid van het gemeentebestuur (dat mede drager is van het beleid), omdat deze kunstenaar op lokaal niveau van enig belang is.

Voor het antwoord op de vraag van de leden van de SP-fractie of aan alle in de memorie van toelichting vermelde eisen moet zijn voldaan voor het werkzaam zijn als kunstenaar zij verwezen naar de opmerkingen bij artikel 1.

7. Uitvoering

Over de uitvoering van de wet zijn weinig vragen gesteld. De fractie van de PvdA vraagt naar de aansluiting bij de regio-indeling van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) bij de bestaande verdelingsstructuur voor kunstsubsidies. Deze laatstgenoemde indeling «omvat» 43 gemeenten, die genoemd worden in het IPO-VNG convenant met betrekking tot de gelden die het Rijk door middel van een specifieke uitkering toekent aan de provincies ten behoeve van hun beeldende kunstbeleid. Van deze gelden (twintig miljoen gulden) wordt dankzij dit convenant globaal éénderde deel doorgesluisd naar middelgrote gemeenten, ten behoeve van hun beeldende kunstbeleid. Elke van die middelgrote gemeenten is uiteraard gelegen in één van de regio's, genoemd in de Wgr. Beide indelingen vertonen een grote mate van overlapping. Met als gevolg dat de keuze voor de indeling van de Wgr als positief neveneffect heeft dat de uitvoering van de Wik in handen komt te liggen van gemeenten, die beleidsmatig reeds actief zijn op het terrein van beeldende kunst. De als tweede genoemde aansluiting, die bij de regio-indeling bij de bestaande verdelingsstructuur voor kunstsubsidies, kan derhalve gezien worden als een positief neveneffect van de keuze voor de indeling van de Wgr.

8. Flankerend beleid

Terecht wijst de fractie van de PvdA op het activerende karakter van het flankerend beleid – zeker op lokaal niveau. Er zou daarom inderdaad gesproken kunnen worden van een stimuleringsbeleid. Het is overigens geenszins de bedoeling dat de aangewezen instellingen voor flankerend beleid, te weten de Stichting Podiumkunstwerk en het VvK, zich uitsluitend bezig zullen gaan houden met het ontwikkelen van een nieuw instrumentarium ten behoeve van de kunstenaars die een beroep doen op het stimuleringsbeleid. Hiermee zou worden voorbijgegaan aan de aanwezige expertise en de vele zinvolle initiatieven die op dit moment reeds op gemeentelijk niveau worden en zijn ontwikkeld. De beoogde rol van beide instellingen is meer op het vlak van coördinatie, het ontwikkelen van initiatieven en het ondersteunen van lopende projecten. Behalve deze taken hebben ze de verantwoordelijkheid voor het ontwik-

kelen van nieuwe mogelijkheden, waardoor en waarmee kunstenaars in staat worden gesteld hun kansen op inkomsten uit hun beroep te vergroten. Een en ander is reeds geschetst in de nota's van het VvK *Beeldende Kunst (Be)loon(d)t* en de PKW *Flankerend Beleid Podiumkunsten*. Bij de ontwikkeling en uitvoering van dit flankerend beleid zal uiteraard nauw overleg plaatsvinden met alle betrokkenen, waaronder de gemeentelijke en provinciale overheden.

De PvdA-fractie vraagt of naar aanleiding van de discussie over mogelijke besparingen in het kunstvakonderwijs er wellicht een extra geldstroom richting flankerend beleid gegenereerd kan worden. Bij de herstructurering van het kunstonderwijs is op termijn een bezuinigingstaakstelling ingeboekt van 25 miljoen gulden. Het is niet aannemelijk dat de herstructurering per saldo meer zal opleveren, zodat vanuit het kunstonderwijs geen bijdrage verwacht mag worden voor het flankerend beleid.

De PvdA-fractie vraagt hoe zij de zinsnede «in latere jaren zal het budget beter kunnen worden aangepast aan het daadwerkelijk gebruik» dient te lezen. Voorts meent de PvdA fractie dat voor het flankerend beleid meer dan tien miljoen gulden nodig lijkt te zijn en vraagt het kabinet hoe zij hiermee om denkt te gaan. Verderop vraagt de fractie van D66 of er meer geld kan worden uitgetrokken voor flankerend beleid. In antwoord op de fractie van de PvdA deelt het kabinet mede dat het bedrag van tien miljoen gulden in overleg met de VNG tot stand is gekomen en beschouwd kan worden als een voorlopig bedrag. Deze gelden bestaan grotendeels uit vrijvallende bijstandsmiddelen uit het Gemeentefonds. Met dit bedrag kan het flankerend beleid in 1998 vorm worden gegeven. Zodra gegevens over het feitelijk gebruik bekend zijn, zal het budget opnieuw worden berekend en vastgesteld. De verwachting is – en dit is tevens een antwoord richting de fractie van D66 – dat er meer middelen beschikbaar zullen komen voor flankerend beleid. Daardoor zal dit beleid nog verder geïntensiveerd kunnen worden. Als antwoord op een vraag van de fractie van D66 die in het verlengde hiervan ligt het volgende: Afsproken is met VNG dat gelden die vrijvallen vanuit het Gemeentefonds worden ingezet voor de financiering van het flankerend beleid.

In antwoord op de vraag van de fractie van D66 hoe de uitvoeringskosten van het VvK en de gemeenten zich tot elkaar verhouden kunnen wij mededelen dat er geen verhouding bestaat tussen de uitvoeringskosten van gemeenten en het VvK. Het gaat hierbij om gescheiden trajecten. Tevens wil zij weten hoe de uitvoeringskosten van een Abw-er en een Wikker zich tot elkaar verhouden. Samen met de VNG zal op basis van een pakketvergelijking een zo nauwkeurig mogelijke inschatting worden gemaakt van de verhouding tussen de kosten van een Abw-er en een Wikker. Het kabinet gaat er hierbij vooralsnog van uit dat, gelet op het feit dat gemeenten geen activiteiten hoeven te verrichten die gericht zijn op arbeidsinschakeling, de kosten voor een Wikker in ieder geval niet meer zullen bedragen dan die voor een Abw-er. De uitkomst van deze pakketvergelijking zal als basis fungeren voor de vergoeding die gemeenten op grond van artikel 36, eerste lid, sub b van het Rijk zullen ontvangen.

De fractie van D66 vraagt naar de kosten die de 115% bijverdienmogelijkheid het Rijk kost aan gedeerde inkomsten. Voor een antwoord op deze vraag kan worden verwezen naar het antwoord in onderdeel 4.2, over «Uitkeringshoogte en bijverdiensite». In beantwoording op de fractie van de VVD is daar de D66-vraag opgenomen.

In antwoord op de vraag van de D66-fractie of niet-Wikkers in aanmerking kunnen komen voor het flankerend beleid, geven wij een ontkennend antwoord. Ondersteuning vanuit het flankerend beleid is voorbehouden aan hen die gebruik maken van de Wik.

De leden van de VVD-fractie hebben mij gevraagd of de kans aanwezig is dat kunstenaars niet-aflosbare schulden zullen opbouwen, aangezien er in het kader van het flankerend beleid geen subsidies maar eerder leningen voor het doen van investeringen verstrekt zullen worden.

In eerste instantie is er voor gekozen geen investeringssubsidies te verstrekken, omdat voorkomen dient te worden dat de Wik-uitkering hierdoor feitelijk verhoogd wordt. Omdat de start van een rendabele beroepspraktijk veelal investeringen in materiaal, gereedschap en/of apparatuur vereist acht ik het een functie van het flankerend beleid om hieraan door middel van het verstrekken van leningen een bijdrage te leveren. Uiteraard zal bij het verstrekken van de lening en bij vaststelling van de hoogte hiervan rekening gehouden worden met het te verwachten rendement dat deze investering op den duur voor de kunstenaar zal opleveren. Het is aan de kunstenaar zelf om een bedrijfsplan te overleggen, waaruit een en ander blijkt.

De fractie van de RPF vraagt naar een reactie van het kabinet op het verwijt van het VvK dat zij te weinig tijd heeft gekregen voor de voorbereiding van het flankerend beleid. In het kort een schets van het voorafgaande. In eerste instantie heft het kabinet het VvK, alsmede de Stichting Podiumkunstwerk (PKW) verzocht hun ideeën met betrekking tot het flankerend beleid op papier te zetten. Het ging dan om een schets van de mogelijkheden die zij op dit terrein mogelijk achten. Voor het VvK resulteerde dit in de nota *Beeldende Kunst (Be)loon(d)t*. Daarin treft u inderdaad de constatering dat het VvK nauwelijks de tijd heeft gekregen een en ander voor te bereiden of met anderen te bespreken. Ondanks deze constatering, is het resultaat zeker geen «haastwerk» te noemen. Integendeel, er ligt een uitgebreid en goed onderbouwd geheel van de mogelijkheden die men op dit terrein aanwezig acht. Mede op basis van deze gegevens worden de beleidsvoornemen met betrekking tot het flankerend beleid verder vorm gegeven. Daarom is aan zowel het VvK als het PKW eind vorig jaar de opdracht gegeven om op basis van de financiële mogelijkheden in hun plannen een selectie aan te brengen en deze nader uit te werken en te onderbouwen. Het kabinet verzocht hen daarbij uit te gaan van een budget van vier miljoen gulden per instelling. Een bedrag van twee miljoen gulden zou vervolgens beschikbaar blijven en later aan beide instellingen toebedeeld worden op grond van het aantal deelnemers in elk van de disciplines. Deze uitwerking is voortsnog niet op het Ministerie van OC&W ontvangen, de verwachting is echter dat de eerste voorstellen voor concrete projecten zullen binnenkomen, kort nadat de kamer zich over het wetsvoorstel zal hebben uitgesproken.

9. Financiële gevolgen

De PvdA-fractie vraagt om een reactie op het commentaar van de VNG dat het Ministerie van SZW een bezuiniging lijkt te realiseren. Voorts wil de PvdA-fractie evenals de GroenLinks-fractie een reactie op de berekeningen van de Werkgroep Kunstenaars en Bijstand van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen, welke de Kamer zijn toegezonden.

In antwoord op de vraag van de PvdA, onderstreept het kabinet zijn uitgangspunt dat de vormgeving van het wetsvoorstel op budgettair-neutrale wijze tot stand is gebracht. Ter toelichting zij hierbij gewezen op twee gescheiden financieringstrajecten. De gelden die vrijvallen op de Rijksbegroting worden ingezet ter dekking van Wik-uitkeringen, uitvoeringskosten van gemeenten en VVK en de verhoogde bijverdien-

grens. De gelden die in het Gemeentefonds vrijvallen, doordat kunstenaars uitstromen vanuit de bijstand naar de Wik worden volledig ingezet ter financiering van het flankerend beleid. Hierbij zij nog opgemerkt dat ook voor beginnende kunstenaars, die pas zijn afgestudeerd en nooit in de bijstand hebben gezeten, de fictief vrijvallende bijstandsuitkering volledig wordt ingezet.

De CDA-fractie meent dat het voor de uitvoering beschikbare bedrag onnodig laag is geraamd omdat er wordt uitgegaan van de gemiddelde bijstandsuitkering en anderzijds nog een onzekerheidsmarge wordt aangehouden. De VVD-fractie vraagt zich juist af hoe eventuele meerkosten zullen worden gefinancierd en of hiervoor niet beter een reservering was aangehouden in plaats van het te besteden aan de verhoogde bijverdiengrens.

Het is gebruikelijk om in de ramingen een bepaalde onzekerheidsmarge op te nemen, om later niet voor verrassingen te komen staan. In het wetsvoorstel wordt in overleg met de VNG deze veiligheidsmarge toegepast op de bedragen die zijn uit te nemen uit het Gemeentefonds. In antwoord op de CDA-vraag kan dus gesteld worden dat het budget voor uitvoeringskosten niet lijdt onder een ingebouwde onzekerheidsmarge. Overigens zijn, in antwoord op de vraag van de fractie van de VVD, de budgettaire risico's van de Wik gering; de financiering vindt plaats aan de hand van vrijvallende bijstandsuitkeringen; stromen er weinig kunstenaars in, dan komt er weinig geld vanaf de Rijksbegroting beschikbaar en vice versa.

De leden van de D66-fractie vragen welk deel van het budget besteed zal worden aan uitvoeringskosten en welk gedeelte rechtstreeks ten goede komt aan kunstenaars. Wij verwijzen voor beantwoording naar het antwoord over uitvoeringskosten in het onderdeel «Flankerend Beleid» en vullen dit antwoord aan met de opmerking dat een en ander niet anders zal zijn dan in de Abw.

De leden van de GroenLinks-fractie stellen dat eerst de doelstellingen geformuleerd hadden moeten worden en dat vervolgens bekeken had moeten worden of deze doelstellingen binnen een bepaald budget haalbaar waren. De leden van de GroenLinks-fractie gaan er ten onrechte van uit dat in het geval van het nu voorliggende ontwerp het proces niet zo is verlopen. Er lag een plan (zelfs een plan van het kunstenveld zelf) en dat is vervolgens afgezet tegen de beschikbare middelen. Vervolgens is vastgesteld dat gelet op de middelen het nu voorliggende ontwerp naar de mening van de regering een goed evenwicht vormt tussen het beoogde doel en de beschikbare middelen.

Deze leden stellen verder aan de orde dat het hen vreemd voorkomt dat kunstenaars uit de verlaging van hun uitkering het flankerend beleid betalen. Het flankerend beleid wordt niet betaald uit de vrijvallende middelen door de lagere uitkering. Het flankerend beleid wordt betaald door een uitname uit het Gemeentefonds van middelen die anders door de gemeenten zouden zijn gebruikt voor de uitvoering van de Abw. Het flankerend beleid is een uiterst gespecialiseerde vorm van ondersteuning van kunstenaars en heeft niets te maken met het reguliere arbeidsvoorzieningsinstrumentarium. Dit laatste blijft overigens voor kunstenaars in de Wik open staan immers zij zijn voor bijverdiensten ook aangewezen op de gewone arbeidsmarkt. In deze wordt verwezen naar elders in deze nota waar geschreven wordt over het LBK&M.

De fractieleden van de SGP (in de Inleiding), de RPF en de GPV hebben gevraagd naar de toelating tot de kunstvakopleidingen, met name of maatregelen in de volumesfeer kunnen bijdragen aan de verbeteringen van de positie van kunstenaars. Het antwoord daarop luidt bevestigend.

De staatssecretaris van OC&W heeft al eerder, onder andere in een brief van 14 juni 1996, aan de Kamer de uitgangspunten voorgelegd voor een herstructurering van het kunstonderwijs, mede gemotiveerd door de arbeidsmarktproblematiek. Het aantal afgestudeerden van het kunstonderwijs is mede bepalend voor de inkomens- en arbeidsmarktpositie van kunstenaars en dus ook voor de mate waarin een beroep gedaan wordt op de sociale zekerheid. Een verdere beperking van de uitstroom is één van de doelen van de herstructurering, naast een verbetering van de kwaliteit en een doelmatiger gebruik van de overheidsmiddelen. Kortheidshalve zij hier verwezen naar deze brief.

De RPF-fractie vraagt om commentaar op het pleidooi van de VNG voor meer geld voor het flankerend beleid. Dit mede in het kader van de gederfde inkomsten van de verhoogde vrijlatingsnorm. In onze reactie op deze vraag wordt verwezen naar het antwoord op de vragen van de fracties van PvdA en D66 over «extra geld voor flankerend beleid». Voor het eerste jaar van de Wik is met de VNG een uit te nemen bedrag overeengekomen van 10 mln. gulden. In de jaren hierna zal aan de hand van het werkelijk gebruik van de Wik opnieuw een raming worden gemaakt over de uitname uit het Gemeentefonds en daarmee dus van het budget voor het flankerend beleid. Daarbij bestaat geen relatie met de gederfde inkomsten van de verhoogde bijverdiengrens/vrijlatingsnorm.

10. Evaluatie

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de SP-fractie of de verschuiving van de invoeringsdatum van de wet ook gevolgen heeft voor de evaluatie van de wet, het volgende. De datum van de evaluatie is gerelateerd aan de datum van inwerkingtreding van de wet. De evaluatie zal – conform artikel 49 van de wet – plaatsvinden drie jaar na de feitelijke inwerkingtreding van de wet. Deze «relatieve» datum brengt met zich mee dat de evaluatie dezelfde tijdspanne opschuift als de feitelijke inwerkingtreding c.q. de invoering van de wet (beoogd was medio 1997, beoogd wordt nu 1 januari 1998), dus een half jaar later zal worden verricht dan oorspronkelijk bedoeld. De evaluatie van de wet zal dan plaatsvinden in het jaar 2001.

II. ARTIKELEN

Artikel 1

Het is geenszins de bedoeling om – zoals de leden van de PvdA-fractie zich afvragen – bij voorbaat de rol van de adviserende instelling in te perken, omdat in de memorie van toelichting geconstateerd wordt dat het ontbreken van een van de aldaar genoemde elementen al snel tot het oordeel zou nopen dat het betrokken individu niet feitelijk als kunstenaar werkzaam is. De opgesomde elementen lijken echter in hun samenhang zodanig inherent aan het kunstenaarschap dat het kabinet niet een, twee, drie een voorbeeld kan bedenken waarin ondanks het ontbreken van een van die elementen toch sprake is van «werkzaam» kunstenaarschap. Dit neemt echter niet weg dat de praktijk gevarieerder voorbeelden kan opleveren dan de fantasie nu kan bedenken. Het is aan de uitvoerders van de wet – de gemeenten en de adviserende instelling gezamenlijk – om die voorbeelden te herkennen en ondanks het ontbreken van een van de elementen toch tot de slotsom te komen dat er sprake is werkzaam kunstenaarschap.

De leden van de fracties van de PvdA, de VVD, D66, Groen Links en de SP vragen zich af of de omschrijving van beginnend kunstenaar, met name de zinsnede «een opleiding op het gebied van de kunst ... als

bedoeld in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek» niet meebracht dat opleidingen in het buitenland of andere niet door OC&W erkende of meegefinancierde opleidingen niet zouden kwalificeren voor een Wik-uitkering. In beginsel is het juist dat buitenlandse, niet erkende of niet-meegefinancierde opleidingen niet kwalificeren voor de Wik. Echter in voorkomende gevallen kan er, als er daardoor een lacune zou kunnen ontstaan, door aanwijzing van de Minister van OC&W een voorziening geboden worden.

Artikel 2

Zoals de leden van de PvdA-fractie terecht opmerken beoogt de opsomming van beroepskosten in de toelichting op artikel 2, onder c, geen limitatieve te zijn. Dit blijkt onder meer uit de vermelding dat onder beroepskosten *in elk geval* begrepen zijn de vervolgens genoemde. Daarmee wordt nog eens onderstreept dat de opsomming een aantal voorbeelden geeft en geen uitputtende reeks.

Verder willen de leden van de fractie van de PvdA nog weten hoe men diende om te gaan met het bedrijfsvermogen van kunstenaars met een dienstverband. Onder vermogen wordt in de Wik hetzelfde verstaan als in de Abw (zie artikel 2, onder b, van de Wik).

Dit betekent dat niet als vermogen in aanmerking worden genomen:

- bezittingen in natura die naar hun aard en waarde algemeen gebruikelijk zijn *dan wel, gelet op de omstandigheden van persoon en gezin, noodzakelijk zijn* (artikel 2, onder b, van de Wik in verbinding met artikel 52, eerste lid, onderdeel a, van de Abw); op grond van het hier *gecursiveerde* deel van de bepaling dient derhalve het noodzakelijke bedrijfsvermogen van een in dienstverband werkende kunstenaar buiten beschouwing te blijven bij de vermogensvaststelling;
- hetzelfde geldt op grond van artikel 2, onder b, van de Wik in verbinding met artikel 52, tweede lid, onderdeel b, van de Abw voor de zelfstandig werkende kunstenaar («Voor de zelfstandige wordt niet als vermogen in aanmerking genomen het voor de uitoefening van het bedrijf of zelfstandig beroep noodzakelijke vermogen ...»).

De leden van de fractie van de VVD wilden weten of de term «inkomen» in de artikelen 4, tweede lid, onder c, en 6, eerste lid, onder b, wellicht moet worden gelezen als omzet. Beoogd werd en wordt om met de term «inkomen» voor wat betreft de inkomstenverrekening een naadloze aansluiting te bewerkstelligen met het begrip «inkomen» in de Algemene bijstandswet. In artikel 45 van de Abw wordt onder dat begrip verstaan – kortweg – het netto-inkomen. Door de verwijzing in artikel 2, onder b, van de Wik naar hoofdstuk IV, afdeling 3, § 1 en 2, van de Abw wordt hetzelfde geregeld voor de onderhavige wet. Dit schiet evenwel zijn doel voorbij als het gaat om de artikelen 4, eerste lid, onder c, en 6, eerste lid, onder b. Daar is het namelijk niet de inkomstenverrekening die men hier op het oog heeft. De eis wordt gesteld dat de kunstenaar om in de Wik te kunnen komen of blijven als kunstenaar een zeker inkomen verwerft, met andere woorden dat zijn werk een zekere aftrek vindt, zich in zekere mate in de gunst van het koperspubliek mag verheugen. Er wordt anders gezegd een bepaald bruto-inkomen (als kunstenaar in loondienst) of bruto-omzet (als zelfstandig werkend kunstenaar) verlangd als bewijs dat men serieus bezig is om als kunstenaar zijn brood te verdienen. Om deze bedoeling beter tot zijn recht te laten komen is het dan ook bij nader inzien gewenst om het begrip inkomen uit de meergenoemde artikelen te verwijderen en te vervangen door het begrippenpaar «bruto-inkomen of bruto-omzet». In de nota van wijziging is deze vervanging opgenomen.

Wat betreft de vraag van de VVD-fractie naar de samenhang tussen beroepskosten en de fiscus wordt verwezen naar de paragraaf over de beroepskosten.

Artikel 4

Voor de vraag die de leden van de CDA-fractie stellen ten aanzien van dit artikel wordt verwezen naar de beantwoording van een zelfde vraag door de fractie van de PvdA aan het begin van de paragraaf over de doelgroep.

Artikel 5

Mede naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de fracties van PvdA, D66 en Groen Links is nog eens onder ogen gezien in hoeverre de formulering van de uitsluitingsgrond in onderdeel b, die zoals bekend ontleend is aan die in de Algemene bijstandswet, hier voor kunstenaars niet onnodig beknellend zou kunnen werken. Verblijf in het buitenland dat in de praktijk van de Abw gelimiteerd is tot maximaal vier weken kan hier inderdaad te kort zijn en zou daarmee in weg kunnen staan aan bijv. langere concert-tournees, noodzakelijke beroepskwalificerende stages in het buitenland, andere vormen van beroepsontwikkeling en de ontplooiing aldaar van de nodige commerciële activiteiten. Deze vormen van verblijf in het buitenland kunnen inderdaad noodzakelijk zijn in verband met de beroepsuitoefening. In de nota van wijziging is derhalve voorzien in de toevoeging van een uitzondering van deze strekking in de uitsluitingsgrond, zodat de gesignaleerde problemen ondervangen kunnen worden.

Artikel 6

De leden van de PvdA-fractie hebben begrip voor het feit dat het op dit moment niet mogelijk is het recht van een kunstenaar op een uitkering geheel en al geïndividualiseerd toe te passen. Zij vragen het kabinet na te denken over een regeling, zoals die door de vier vakcentrales wordt voorgesteld. Daarin wordt de partnerinkomenstoets in de voorgestelde regeling in die zin versoepeld, dat deze pas in werking treedt op het moment dat de kunstenaar een inkomen verdient dat 20% boven de voor hem individueel krachtens de Wik geldende norm plus toeslag ligt. De eventuele partner zou dan, indien deze uitkeringsgerechtigd is, een zelfstandig recht op een uitkering op grond van de Algemene Weduwen- en Wezenwet kunnen krijgen. Indien de partner met werk een inkomen gaat verdienen, moet de inkomenstoets pas in werking treden als de partner meer verdient dan 70% van het minimumloon.

Het kabinet kiest er niet voor bij de gehuwde kunstenaar uit te gaan van een andere berekeningswijze van de uitkering als bij een alleenstaande kunstenaar. In de Wik wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de Abw. Het hanteren van andere grenzen voor gehuwde kunstenaars zou hen bovendien in een gunstiger positie brengen ten opzichte van de alleenstaande kunstenaars. Voor een dergelijke positie zijn geen gronden aanwezig.

Artikel 8

In antwoord op de fractie van de RPF kunnen wij melden dat er bij de budgettaire berekeningen van uit is gegaan dat het percentage echtparen in de Wik niet wezenlijk verschilt van dat in de Abw. Overigens heeft een eventueel hoger of lager percentage echtparen dan verondersteld geen (positieve of negatieve) financiële consequenties voor het Rijk, de

Wik-gemeente of de individuele Wik-er door de financiering vanuit de vrijvallende bijstandsuitkeringen.

Artikel 9

Wat betreft de vraag van de fractie van de PvdA over het bedrijfsvermogen wordt verwezen naar het antwoord bij artikel 2.

Artikel 10

Naar aanleiding van de vraag van de D66-fractie zij vermeld dat het woord «voorlopig» tot uitdrukking beoogt te brengen dat de uitkering voorlopig (of: voor alsnog) het karakter heeft van een renteloze geldlening, maar dat als achteraf blijkt dat het inkomen inderdaad lager is geweest dan de norm de uitkering alsnog wordt omgezet in een uitkering à fonds perdu. Is daarentegen het inkomen hoger gebleken dan de norm dan blijft de uitkering als een geldlening aangemerkt en moet het teveel aan ontvangen uitkering worden terugbetaald.

De optie waaraan de fractie van D66 refereert, nl. om in plaats van jaarlijks per kwartaal tot verantwoording en verrekening over te gaan, acht het kabinet onwenselijk. Bovendien is het uitvoeringstechnisch onwenselijk om naast het systeem van maandverantwoording (Abw regulier) en jaarverantwoording (Abw zelfstandigen) een derde systeem per kwartaal te introduceren.

Artikel 14

De leden van de VVD-fractie doen de suggestie om het element dat de partner van de Wik-aanvrager moet instemmen met de aanvraag uit het wetsvoorstel te verwijderen, omdat zij dat element betuttelend achten. Het is geenszins de bedoeling van het kabinet om wie dan ook te betuttelen. Het is evenwel een feit dat een keuze voor de Wik voor een gezin als geheel tamelijk ingrijpende gevolgen kan hebben, met name ook inkomensgevolgen. De kunstenaar noch zijn partner kunnen nog aanspraak maken op (aanvullende) algemene bijstand, terwijl ook feitelijk gezien het inkomen onder vigeur van de Wik nogal eens lager zal kunnen uitvallen dan onder de Abw. Het is dan ook niet geheel ondenkbaar dat een keuze voor het kunstenaarschap in de Wik een bron van meningsverschil of zelfs conflict tussen beide partners zou kunnen vormen. De overheid kan in een dergelijk conflict geen bemiddelende of zelfs beslissende rol spelen, omdat precies dat als betuttelend of bevoogdend zou kunnen worden ervaren. Zou namelijk een overheid die onder deze omstandigheden een uitkeringsaanvraag honoreert, wetende dat de partner vanwege de inkomensgevolgen daar niet mee kan instemmen, niet op een onaanvaardbare wijze interveniëren ten gunste van de aanvrager? Het zijn dit soort overwegingen die hebben geleid tot het element van de gezamenlijke aanvraag. Die gezamenlijke aanvraag is immers de beste garantie dat de keuze voor de Wik gedragen wordt door beide partners en maakt tevens de kans dat de overheid tegen wil en dank betrokken raakt bij huiselijke twist het geringste. Overigens is het fenomeen dat beide partners gezamenlijk een uitkeringsaanvraag moeten doen geenszins nieuw. Artikel 67, tweede lid, van de Algemene Bijstandswet bevat bijvoorbeeld – evenals de oude Algemene Bijstandswet – ook een dergelijke bepaling. Uit de praktijk bereiken ons geen signalen dat dit door mensen als betuttelend wordt ervaren.

Artikel 15

De formulering van de mogelijkheid om de kunstenaar verplichtingen op te leggen, waar de leden van de fractie van Groen Links op doelen, is

naar het oordeel van het kabinet niet erg vaag of (te) ruim geformuleerd. De formulering is gelijk aan die in de Algemene bijstandswet voor alle bijstandsgerechtigden: zie artikel 106 aldaar. Vanzelfsprekend geeft de bepaling burgemeester en wethouders de nodige ruimte om de verplichting(en) toe te snijden op de omstandigheden van de individuele kunstenaar. Deze mogelijkheid tot maatwerk, waarin de gemeentelijke verantwoordelijkheid ten volle tot uiting komt, is dan ook geheel conform de bedoeling. Een andere, meer strak-uniform geformeerde benaderingswijze is vanwege de veelvuldigheid van de praktijk niet goed denkbaar. Voor nadere (centrale of decentrale) regelgeving ziet het kabinet dan ook geen aanleiding. Het is uiteraard niet volstrekt uit te sluiten dat burgemeester en wethouders bij het opleggen van een verplichting in het individuele geval verder gaan dan door de omstandigheden gerechtvaardigd worden. Het staat de kunstenaar alsdan vrij om tegen een dergelijke (onnodig) belastende beschikking op te komen via de normale administratief-rechtelijke rechtsgang: bezwaarschrift bij burgemeester en wethouders, beroep op de administratieve kamer van de rechtbank, hoger beroep op de Centrale Raad van Beroep.

De leden van de fractie van de SP stellen een vraag naar de beëindiging van de Wik indien de kunstenaar onvoldoende inkomen weet te genereren. In deze wordt verwezen naar de beantwoording van een zelfde soort vraag van de fractie van GroenLinks in de paragraaf Duur en vereisten.

Artikel 26

Dit artikel voorziet in de erkenning door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van niet meer dan één privaatrechtelijke instelling (de reeds eerder genoemde stichting) als adviserende instelling bij de beroepstoets van de Wik. De fractie van D66 vraagt waarom er hier sprake is van slechts één instelling (als uitvoerende instelling de VvK), terwijl er bij het flankerend beleid twee instellingen een rol spelen (dat zijn dan de VvK en de PKW). Het onafhankelijke karakter van de adviezen zijn het best gewaarborgd, wanneer de criteria die hiervoor zullen gelden eenduidig door één instelling worden toegepast. Daarom is voor deze constructie gekozen.

De arbeidsmarktsituatie van beeldend kunstenaars verschilt wezenlijk van die van podiumkunstenaars. Dit heeft mede te maken met het feit dat de beeldende kunstenaar grotendeels aangewezen is op de lokale of regionale markt, terwijl de tweede groep op landelijk gebied meer mogelijkheden heeft. Daarom is besloten de twee groepen bij de twee verschillende instellingen (het VvK en de PKW), waar reeds expertise is op deze terreinen. Daarbij zullen beide instellingen zeker nauw samenwerken en gegevensuitwisseling met elkaar onderhouden.

Artikel 53

Op de desbetreffende vraag van de leden van de RPF-fractie kan bevestigd worden dat het kabinet inmiddels inderdaad uitgaat van inwerkingtreding van de Wik met ingang van 1 januari 1998.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. P. W. Melkert

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
A. Nuis